

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' — 1935
ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1935

ΤΕΥΧΟΣ 198

ΣΚΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Νεκρό τὸ σῶμα μου ἔχω ἀφήσει
στὸ φέρετρό του νὰ κοιμᾶται.
Τὰ βλέφαρά του τάχῃ κλείσει,
καὶ τοὺς καύμους του δὲ θυμᾶται.

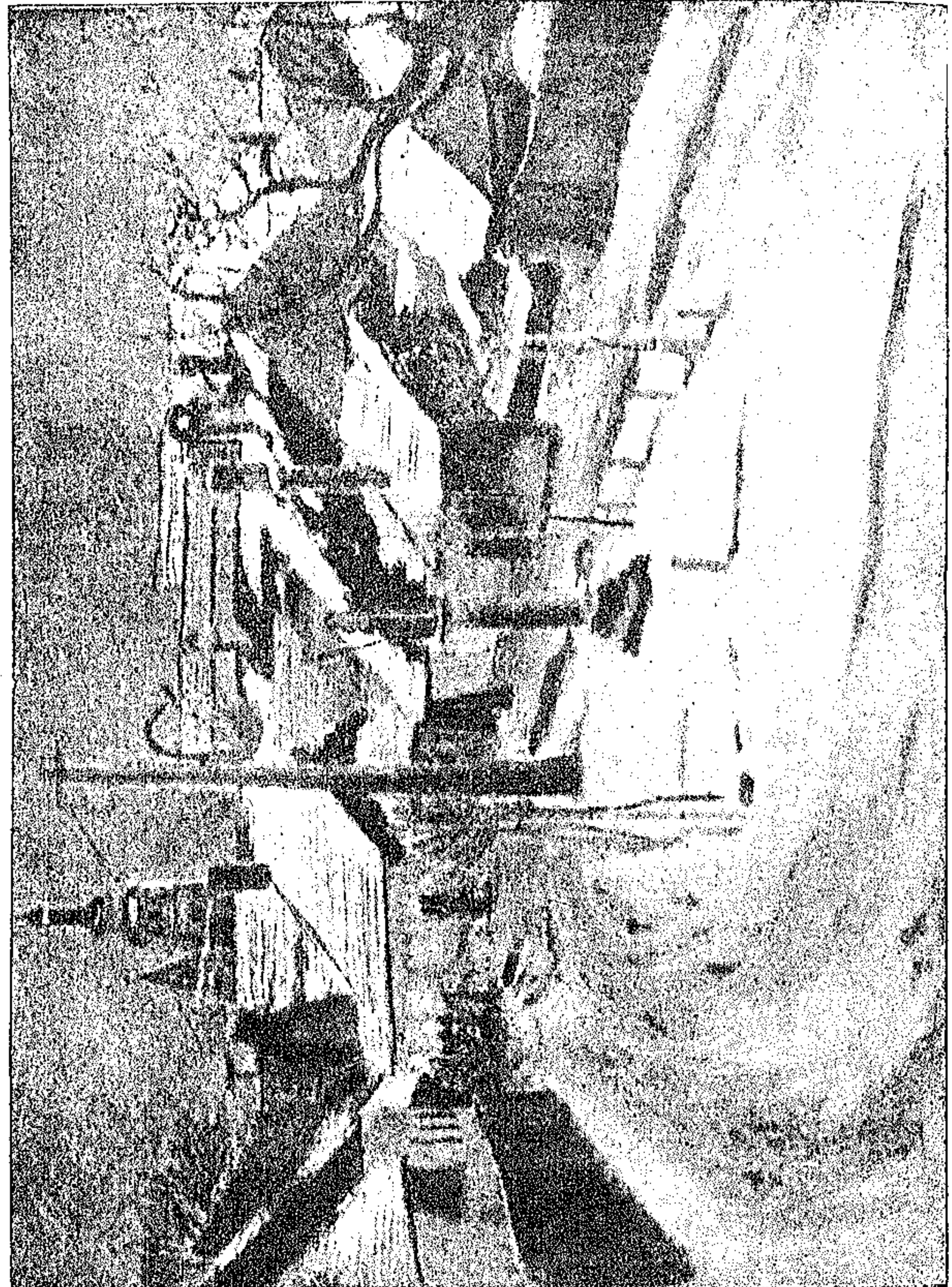
Τὰ δύο μου χέρια ἔχουν βαρύνει
δίπλα στὸ ἀσήκωτο κορμί μου,
καὶ στὴ βαθειὰ τοῦ ὕπνου εἰρήνη
σφιχτοκλειδῶθηκαν οἱ ἄρμοί μου.

Εἶμαι πνοή κι' ἀκολουθῶ σε,
Σκιά τῆς νύχτας, στὰ σκοτάδια.
Τοῦ ρούχου σου τὴν ἄκρια δόσε
στὰ χέρια ποὺ σοῦ ἀπλώνω τὰ δαίδια.

Βάλε μου σπίθες στὴν καρδιά μου,
καὶ φῶς στὰ σκοτεινὰ μου μάτια,
κ' ἴσως νὰ βροῦν τὰ βήματά μου
τῆς ἁρμονίας τὰ σκαλοπάτια.

Τῆς ἀγωνίας μου τὸν ἰδρῶτα
στέγνωξε, ποὺ ὄλη ἔχω μουσκέψει,
κάμε ν' ἀστράψη σὰν καὶ πρῶτα
τὴ φλογισμένη μου τὴ σκέψη.

Καθὼς μοῦ γνέφεις καὶ πηγαίνεις,
νιώθω πικρὲς στάλες ὑσσώπου
στὸ χνούδι ἀπάνω τοῦ προσώπου,
σάμπως μὲ δάκρυα νὰ μὲ ραίνης.



ΕΡΑΔΥΝΗ ΟΡΑ

BORYSOWSKI

Σκιά, μὴ εἶσαι ἡ δύναμή μου
τῆς νιότης μου κ' ἡ περηφάνεια,
ποῦ ἐφέγγαν τότε στὴν ὄρμή μου,
σὰν τοῦ πελάου τὰ πυροφάνια;

Εἶσαι θεὸς μὲ πρᾶο τὸ βλέμμα,
ἢ μὴ θεόπνευστος προφήτης;
Γέννα τῆς πλάνης μου καὶ θρέμμα,
μὲ σέρνεις πάντα σὰ μαγνήτης.

Ἔχω τὴν πλάση ὅλη ἀγαπήσει,
τ' ἄνθια, τ' ἀστέρια ἔχω φιλήσει,
καὶ τὴν ἀρμύρα ἔχω στὰ χεῖλια
τῆς θάλασσας ἀπ' τὰ κοχύλια.

Στοὺς κάμπους μάζεψα βοτάνια,
στὶς ἀμμουδιές τις ἀρμυρήθρες,
τραγουῦδησα μὲ τὰ πλατάνια,
βύζαξα μέλι ἀπ' τις κερῆθρες.

Μιά νύχτα ἐκράτησα κλεισμένη
στὴ δυνατὴ μου τὴν ἀγκάλη
τὴν ἀνοιξὴ μου ἐρωτεμένη
μὲ ὄλανθισμένο τὸ κεφάλι.

Σκιά τῆς νύχτας, πές μου, ὦ πές μου,
ἂν ἔπραξα καλά, κ' ἂν πῆρα
κ' ἀπ' τις ἀγάπες τις κρυφές μου
τ' ὅ,τι μοῦ χρώσταγεν ἡ μοῖρα.

Ἐλέησέ με, σὺ ὁ Θεός μου,
κατὰ τὸ μέγα τὸ ἔλεός σου.
Κι' ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἀφανισμός μου,
ἰδοὺ με ἐγὼ κατάδικός σου.

ΑΙΜΙΛΙΑ ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ



ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΡΟΥΧΟ

Κάποιος φίλος, αὐτὲς τὶς μέρες, εἶπε
στὴ γυναῖκα του:

— Γυναῖκα, δώσε μου, σὲ παρα-
καλῶ, τὰ παλιά μου ροῦχα.

Ἡ γυναῖκα τοῦ τοῦφερε μιὰ παλιά
του φορεσιά.

— Ὅχι αὐτά... εἶπε. Τὰ πιὸ παλιά,
ἐκεῖνα ποῦ εἶπαμε νὰ χαρίσουμε στὸν
περιβολάρη.

Ἡ γυναῖκα τοῦ τὸν κοίταξε ἀπο-
ρημένη.

— Μὰ τί τὰ θέλεις, χριστιανέ μου;
Αὐτὰ δὲ φοριοῦνται πιά. Οὔτε ζητιά-
νος δὲ θὰ τὰ φοροῦσε τέτοια ροῦχα.

Ἐκεῖνος τῆς ἔδωκε μιὰ ἐξήγηση:

— Ἀποκριές δὲν εἶναι, γυναῖκα;
Θέλω λοιπὸν νὰ μασκαρευτῶ ζητιά-
νος, νὰ πάω νὰ διακονήσω σὲ μερικὰ
φιλικὰ σπίτια. Θὰ εἶναι ἀστεῖο.

Ἡ γυναῖκα τοῦ βρῆκε τὸ μασκάρωμα
πολὺ πρωτότυπο, γέλασε μὲ τὴν καρ-
διά της καὶ τοῦ τᾶφερε.

Λοιπὸν, ὁ φίλος τὰ παλιά του ροῦχα
δὲν τὰ ἤθελε γιὰ νὰ μασκαρευτῆ ζη-
τιάνος. Τὰ ἤθελε νὰ τὰ φορέσῃ, γιὰ
νὰ πάῃ νὰ ποζάρῃ σ' ἓνα γνωστὸ ζω-
γράφο γιὰ τὸ πορτραῖτο του. Ἀπλού-
στατα, ὁ φίλος ἦταν ἓνας ἄνθρωπος
ποῦ καταλάβαινε ὄχι μόνον τὴ γραφι-
κότητα τοῦ παλιοῦ ρούχου — τὴ γρα-
φικότητα ὅλων τῶν παλιῶν πραγμά-
των — ἀλλὰ καὶ τὸ χαρακτήρα του.
Γιατὶ τὸ παλιὸ μας ροῦχο ἔχει πάρει
κάτι ἀπὸ τὸ «ἐγὼ» μας καὶ τὴ ζωὴ
μας. Δὲν εἶναι κάτι ξένο καὶ ἄψυχο.
Ἔχει ἀπάνω του τὴ «μοιραία γραμμὴ»
τοῦ Ράσκιν, ποῦ εἶναι ἡ βιογραφία
τῶν ἀψύχων. Εἶναι ἓνα μέρος τοῦ
ἑαυτοῦ μας.

Ἄν οἱ περισσότερες φωτογραφίες,
καὶ πολλὰ πορτραῖτα ἀκόμη, εἶναι συ-
νήθως τόσο ἄψυχα, νεκρὰ καὶ κρύα,
εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὅταν πᾶνε νὰ
φωτογραφιστοῦν ἢ νὰ ζωγραφιστοῦν,
φοροῦν τὰ καλά τους ροῦχα. Ἡ,
ἐπειδὴ φορέσαν καινούργια ροῦχα,
πᾶνε νὰ φωτογραφιστοῦν, ποῦ εἶναι
τὸ ἴδιο. Μὲ ἓνα καινούργιο, λοιπὸν,
ἀτσαλάκωτο ροῦχο, μὲ ἓνα φρεσκοσι-
δερωμένο κολλάρο, μὲ ἓναν ἄψυγο
λαιμοδέτη, μπορεῖ νὰ κἀνῃ κανεὶς ἐπί-
σημες ἐπισκέψεις ἢ κοσμικὰ φανερῶ-
ματα, ἀλλὰ μὲ κανένα λόγο δὲν μπο-
ρεῖ νὰ κἀνῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του ἔργο
τέχνης, δηλαδὴ ἔργο ἀλήθειας. Μόνον
μέσα στὸ παλιὸ του ροῦχο ὁ ἄνθρω-
πος εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος.

— Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, λένε
πολλοί, γιὰ τὸ σὲ ὄλες τις καλὲς φω-
τογραφίες ποῦ ἔχω κάνει σὲ φωτο-
γράφους, δὲν μπορῶ ποτὲ νὰ πετύχω,
ἐνῶ σὲ ὅλα τὰ ἐνσταντανέ ποῦ μοῦ
ἔχουν κάνει διάφοροι ἐρασιτέχνες, εἴ-
μαι ἴδιος κ' ἀπαράλλαχτος.

— Διότι — θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἀ-
παντήσῃ κανεὶς — στὰ διάφορα ἐν-
σταντανέ ποῦ σοῦ παίρνουν χωρὶς νὰ
τὸ περιμένῃς, στὴν ἐξοχὴ ἢ στὸ δρόμο,
ἀπάνω σὲ μιὰ ἐκδρομὴ ἢ μιὰ διασκέ-
δαση, βρῖσκεσαι μὲ τὰ παλιά σου ροῦ-
χα τὰ ἀσιδέρωτα. Καί, δεύτερο, γιὰ τὸ
δὲν ποζάρεις. Καί δὲν ποζάρεις ἀκρι-
βῶς ἐπειδὴ δὲ φορεῖς καινούργια ροῦ-
χα. Καί, τρίτο ἀκόμα, γιὰ τὸ μέσα στὸ
παλιὸ σου ροῦχο δὲν εἶσαι στενοχω-
ρεμένος. Τὸ παλιὸ ροῦχο, ἂν εἶναι ἀ-
ναπαυτικὸ καὶ ξεκουραστικὸ, ὅπως τὸ
παραδέχονται ὅλοι, εἶναι ὄχι γιὰ τὸ εἶ-

ναί πλατύτερο ἀπ' τὸ καινούργιο, ἀλλὰ γιατί δὲν προσέχει κανεὶς νὰ μὴν τὸ τσαλακώσῃ, ἐνῶ, μὲ τὸ καινούργιο ροῦχο; οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι χά- νουν τὴν ἐλευθερία τους καὶ τὴν ἀνεσὴ τους καὶ γίνονται σκλάβοι τοῦ ροῦχου τους. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λόγοι, ποὺ κά νουν τὴν αἰσθητικὴ ἀξία τοῦ παλιοῦ ροῦχου, κατὰ βάθος εἶναι ἓνας καὶ ὁ ἴδιος λόγος.

Πόσοι ὅμως καταλαβαίνουν τὴν ἀξία τοῦ παλιοῦ ροῦχου;

— Λατρεύω τὰ παλιά μου ροῦχα... λένε πολλοί. Δὲ βλέπω τὴν ὥρα νὰ γυρίσω στὸ σπίτι μου, νὰ φορέσω τὸ παλιό μου κοστούμι, νὰ ξεκουραστώ.

Τί σημαίνει νὰ ξεκουραστῇ; Σημαίνει, ἀπλούστατα, νὰ ξαναβρῇ τὸν ἑαυτό του. Ἐνῶ ὅμως τὸ ξέρε, ὅτι μὲ τὰ παλιά του ροῦχα ξαναβρίσκει τὸν ἑαυτό του, ὅταν πάῃ νὰ φωτογραφιστῇ ἢ νὰ ζωγραφιστῇ, φορεῖ τὰ καινούργια του ἢ καὶ παραγγέλνει ἐπίτηδες καινούργια. Γιατί; Για νὰ δείξῃ, πῶς ἔχει καινούργια ροῦχα; Δείχνει μονάχα τὴν ἀνοησία του, καὶ ἀπὸ ἄνθρωπος γίνεται φιγουρίνι καὶ ρεκλάμα τοῦ ράφτη του. Καὶ ἀπορῶ, μάλιστα, πῶς σὲ κάτι τέτοια πορτραῖτα, μαζί μὲ τὸ ζωγράφο, δὲν ὑπογράφει καὶ ὁ ράφτης, ὁ μόνος ποὺ θὰ εἶχε τὰ μεγαλύτερα δικαιώματα νὰ ὑπογράψῃ.

Μιά ἀπὸ τὶς εὐτυχίες καὶ τὶς ὑπερφάνειες τῆς ζωῆς μου εἶναι ὅτι κατάφερα, μὲ χίλιες προσπάθειες καὶ χίλια τεχνάσματα — ὅπως τὸ ἔχω διηγηθεῖ πλατύτερα ἄλλοῦ — νὰ φωτογραφίσω τὸν ἀφωτογράφητο, ὡς τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του, Παπαδιαμάντη. Καὶ τὸν φωτογράφησα ὅπως τὸν βρήκα, μὲ τὸ παλιὸ τριμμένο του παλτό, σὲ μιὰ γωνίτσα τοῦ καφενεῖου τῆς Δεξαμενῆς, στὴ συνηθισμένη του ἀσκητικὴ στάση. Ἡ φωτογραφία αὐτὴ εἶναι, χωρὶς ἄλλο, ἔργο τέχνης. Λοιπὸν, συλλογίζομαι τώρα ποῖο θὰ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα, ἂν ὁ Παπαδιαμάντης ἦταν ἓνας ἄνθρωπος σὰν τοὺς περισσότερους, ποὺ θὰ μούλεγε:

— Θέλεις νὰ μὲ φωτογραφήσῃς; Στάσου, καημένε, νὰ πάω νὰ βάλω τὰ καινούργια μου ροῦχα, νὰ φορέσω κολλάρο καὶ λαιμοδέτη, καὶ ὕστερα μοῦ παίρνεις τὴ φωτογραφία μου.

Φαντάζεστε πῶς θὰ ἦταν ὁ Παπαδιαμάντης αὐτός, ὅσο κι' ἂν τοῦμοιαζε ἢ φωτογραφία του, ἢ ἓνας ὅποιος-ὅποιος καλὸς νοικοκύρης;

Τὸ ροῦχο — λέει κάποιος ρητὸ — δὲν κάνει τὸν ἄνθρωπο. Δὲν ξέρω ἂν τὸν κάνῃ ἢ δὲν τὸν κάνῃ. Ξέρω ὅμως ὅτι τὸ ροῦχο ποὺ φορέθηκε ἔχει πάρει κάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὸ φόρεσε. Καὶ κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ του ἀκόμα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ



Η ΠΕΡΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΑΚΗ

ΚΕΦΑΛΛΩΝΙΤΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

— Τὸ μάθατε, βωρές⁽¹⁾; ... Ὁ καπητὰ Παναγάκης ἔγινε ὄβρηός!...

— Ἄ, σιὸ διάολο, μουρλαθήκατε⁽²⁾, βωρέ; Κοσπέτο⁽³⁾!... Βωρέ, ὁ καπητὰ Παναγάκης ὄβρηεψε, ποὺ τόμου⁽⁴⁾ ἦρτε ἀπὸ τὴν Ἀμερῖκα, ἔφκιασε τὴ σουρτάνα⁽⁵⁾, τοὶ ἀσημένιες τόντρες⁽⁶⁾ καὶ τὸ θυνιατό⁽⁷⁾ τῆς Παρτένας⁽⁸⁾ ποὺ δὲ λείπει ἀπὸ σπερινό κι' ἀπὸ λειτρουγιά, ποὺ... ποὺ... κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί κάνει γιὰ τὴ θρησκεία!... Ἄ μπᾶ, ἀδύνατο, οἶς κογιονάρανε⁽⁹⁾...

— Βωρ' ἔστειλε τελέγραφο, σοῦ λέω, στὸν πρόεδρα τῆς κοινότης... Ἄ πόστο⁽¹⁰⁾. Ἐντοσις ποὺ περνάει καὶ ρωτῆστε τόνε...

Στὸ μομέντο⁽¹¹⁾ οἱ οἱ χωριανοὶ κουλουμώσανε⁽¹²⁾ τὸν Ἀλεξαντράκη — τὸν πρόεδρα τῆς κοινότης σὰ νὰ ποῦμε — ποὺ πέρασε μεσ' στὴν ὥρα ἔδεκειθενες, παρέα μὲ τὸν παπᾶ Σταυροκόλη.

— Βωρέ ἀλήθεια, Ἀλεξαντράκη μου, ἔλαβες τελέγραφο πῶς ὄβρηεψε ὁ καπητὰ Παναγάκης;... Πές μας, νὰ χαρῆς τὰ μάτια σου, γιατί πάει νὰ κρεπάρουμε⁽¹³⁾ ἀπὸ τὸ κακό μας...

Ὁ Ἀλεξαντράκης κορδῶθηκε ἀμέσως, φούσκωσε σὰ γάλος, φόρεσε τὰ γυαλιά του, φύσηξε τὴ μύτη του, ἔφτυσε, κοίταξε γιὰ κάμποσο ἀμύλητος οὐλο ἐκεῖο τὸ πόπολο⁽¹⁴⁾ ποὺ κρεμόντανε ἀπὸ τ' ἀχειλίηα του, ὕστερα ἔβγαλε μὲ μεγάλη ἐπισημότη ἓνα χαρτί μέσ' ἀπὸ τὴν κωλότσεπή του, τὸ ξεδίπλωσε ἀγάλια-ἀγάλια, ἔτσι σὰ νὰ τήραε νὰν τσοῦ βουρλίση πολιόστερο ἀπὸ περιέργεια, ξαναφούσκωσε, ξανάβηξε, ξανάφτυσε, ξανάβγαλε τὴ μύξα του καὶ, ρίχνοντας νιὰ λοξὴ ματιὰ ἔστὸν παπᾶ Σταυροκόλη ποὺ πολέμαε ν' ἀνάψῃ τὸ τσιγάρο

του βλαστημώντας τὸ σκυλαγέρα ποὺ τῶσβυε τὸ κιάκιο⁽¹⁵⁾, εἶπε στοῦ χωριάτες ποὺ περιμένανε χάσκοντας:

— Τὸ λοιπὸς ἀλήθεια εἶναι ὁ Παναγάκης ὄβρηεψε. Κι' ὄχι μόνο, παρὴ εἶχε καὶ τὴ γαρδουριά νὰ μᾶς στείλῃ καὶ τελέγραφο!... Ἀκούστε τί μοῦ γράφει: «Ἀλεξαντράκη, ἔφκιασα τὴν περιτομὴ μου κι' ἔρχομαι μαζί μὲ δαύτηνε.»

— Κι' ἀμὰ τί μ' ἔφτοῦνο⁽¹⁶⁾;... ρωτήσανε οἱ χωριάτες ποὺ δὲν ἐκαταλάβανε τίποτσι.

— Κι' ἀμὰ τί μ' ἔφτοῦνο;... ὦ διάολε!... ἔκαμε ὁ Ἀλεξαντράκης σὰ νὰν τσοῦ σιχτήριζε γιὰ τὴ χοντροκεφαλιά του. Κι' ἀμὰ... Νά, δὲν ἔχει κι' ἀμὸ... Ἐφτοῦνο πᾶ' νὰ πῆ πῶς ὄβρηεψε καὶ πῶς μᾶς ἔρκεται ὄβρηός...

— Γιὰ ξαναδιάβαστο, Ἀλεξαντράκη μου, ἔτσι στὸ θεό σου, γιατί δὲν καταλάβαμε τίποτσι... τοῦπε ἓνας ἀπὸ δαύτους.

— ὦ διάλε πᾶρ' τσ' ἀθρώπους σου!... μούγκρισε ὁ Ἀλεξαντράκης: Βωρέ, μὲ μίαν δεούτελα⁽¹⁷⁾ εἰσάστενε;... Νά, ἀκούστε γιατί ἄλλη βολὰ⁽¹⁸⁾ δὲν τὸ ξαναδιαβάζω: «Ἀλεξαντράκη, ἔφκιασα τὴν περιτομὴ μου...»

— Νά, ἔφτοῦνο δὲν καταλάβαμε, τὸν ἀντίσκοψ' ἓνας ἄλλος. Τί πᾶ' νὰ πῆ περιτομὴ;...

— Ἄ, στὸ διάολο, σκιτζίδες⁽¹⁹⁾, ποὺ δὲν ξέρετε τί πᾶ' νὰ πῆ περιτομὴ!... Σκολειὸ δὲν ἐπήγατε, βωρές;... Νά, περιτομὴ θὰ πῆ... — Τί διάολο πᾶ' νὰ πῆ περιτομὴ; ἀναρωτιώτανε ἀπὸ μέσα του ὁ Ἀλεξαντράκης ξυώντας τὴν καρὰφλα⁽²⁰⁾ του ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὴν τραγιάσκα του. — Δηλαδῆς νὰ τί πᾶ' νὰ πῆ περιτομὴ... Περιτομὴ πᾶ' νὰ πῆ... Ἐ, ἄ, στὸ διάολο, ὡς καὶ τὴν περιτομὴ θὰ κάτσω νὰ σᾶς μάθω, δεούτελα!... Πές τσου, δέσποτα, τί πᾶ' νὰ πῆ περιτομὴ, γιατί ἐγὼ... βαρυῶμαι!...

(1) Μωρέ.

(2) Τρελλοθήκατε.

(3) Θαυμαστικὸ ἐπιφώνημα.

(4) Ὄταν.

(5) Καμπάνα.

(6) Μικρὰ μανουάλια.

(7) Θυμιατήρι.

(8) Σᾶς κοροιδέφρανε.

(9) Μέσ' στὴν ὥρα.

(10) Στὴ στιγμή.

(11) Πέσανε σῶρὸς πάνω στὸν Ἀλεξαντράκη.

(12) Νά σκάσουμε.

(13) Τὸ πλήθος.

(14) Τὸ σπῖρτο.

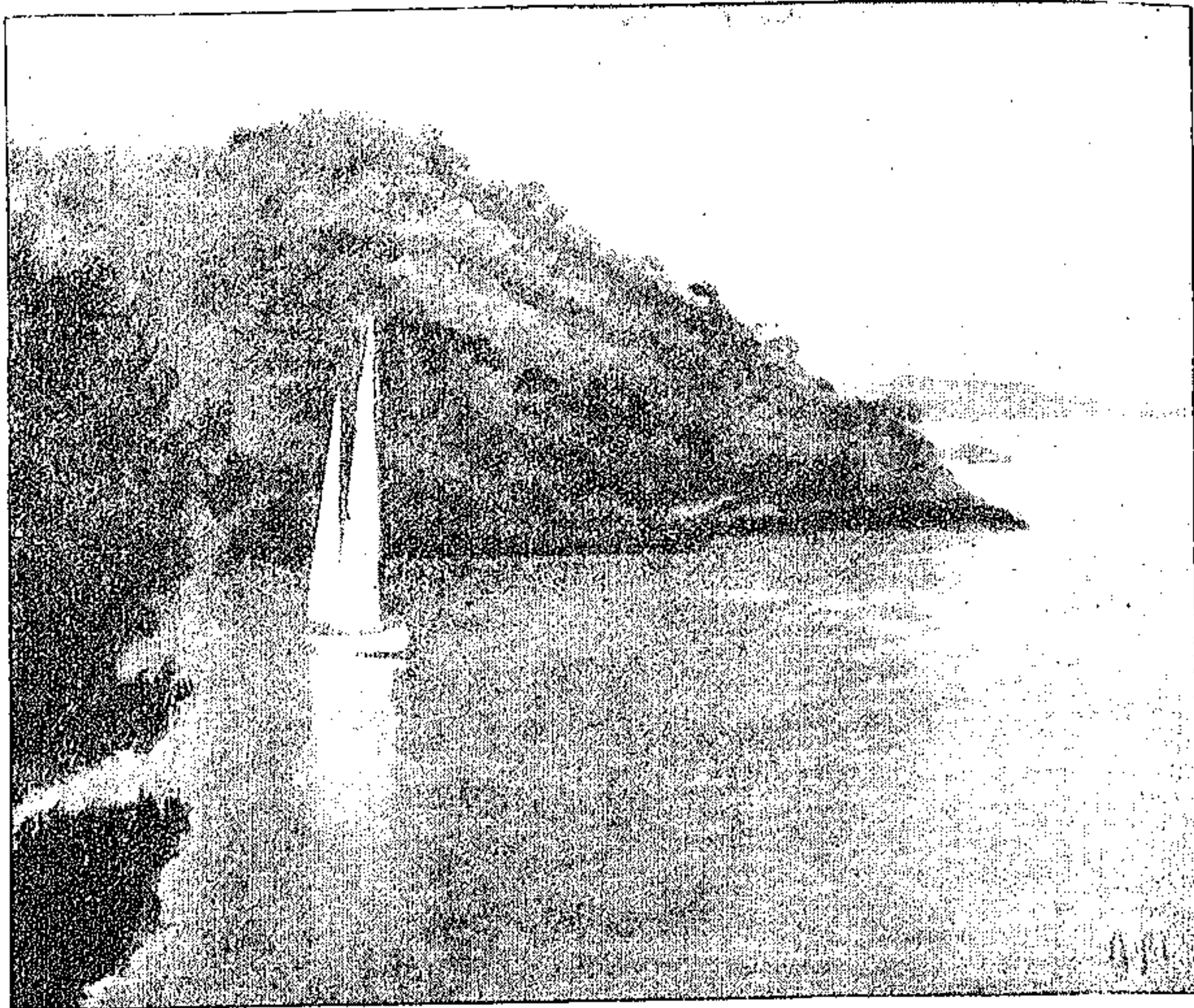
(15) Κι' ὕστερα τί μ' αὐτό;

(16) Ἡλίθιοι.

(17) Φορὰ.

(18) Ἀγράμματοι.

(19) Φτλάκρα.



ΜΙΧ. ΔΟΡΙΣ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΟΤΤΕΡΟ

Πηγές δέν είναι να λουστῶ κ' ἑλιές να ξεποστᾶσω
 Ἄπο τὸ χέρι τῆς σεμνῆς θεᾶς εὐλογητές,
 Νά με πλανέψη τ' ὄνειρο ψηλά και νά ξεχάσω...

Μάταια προσμένω ἕναν καιρὸ ναρθαῖν οἱ ταξιδευτρες
 Οἱ Αἰολίδες με λήκυθους στὰ χέρια, ἀγνιστικά
 Μῦρα γεμάτες, μάταια. Δέν ἔρχονται οἱ πλανευτρες
 Νά πνέψουν μίαν ἀρχαία πνοή μέσα στὰ δάση αὐτά.

Μέσα στὰ δάση πού ἔγειρε ὁ Δρύας κι ἀποκοιμήθη
 Στὴ σωριαστὴ σὰ φέρετρο φηγὸ ληθαργικά.
 Κι εἶδα Δρυάδες μιά βραδιά χειμωνική νά κλαίνε
 Τριγύρω ἀπὸ τὸ λείψανο τὸ ἄγριο σπαραχτικά,
 Κι εἶδα τοὺς ἀνεμους σφοδρούς ὀργιαστικά νά πνένε
 Στὰ ὠραία μαλλιά τους πού ὡς κλαδιά ἐθρήνησαν
 [κι αὐτά.

Ἄγροτικές θεότητες! Τοῦ κάκου στοὺς δρυμῶνες
 Στὰ δάση οἰσ κυνήγησα, στοὺς λόφους, στὰ νερά.
 Τοῦ κάκου καιροφύλαξα μέσ' ἀπὸ καλαμιῶνες
 Σὲ βράδια σεληνόφωτα, σὲ βράδια μαγικά.
 Καὶ τοῦ βοσκού τοῦ νέου ὁ σκοπὸς ἀπ' τοῦ Ἰμνι-
 [τοῦ τὰ πλάγη

Ἄργσταλάζει πένθιμος στὴν ἔρημη μου ψυχῇ,
 Ὡτιμὲ κι ἀπὸ τ' ἀλαργινά, τρικυμιστὰ πελάγη
 Τῶν ἀλκυόνων ἔρχεται σπαραχτικὴ ἡ φωνή.

Ἐξαιρετικὰ ἀντιπροσωπευτικὸ μέσα στὴ
 «Μεγάλη αὖρα» βρίσκω καὶ τὸ τραγοῦδι
 τὸ ἀφιερωμένο στὴν «Κόμη τῆς Βερενί-
 κης», ἕνα ἀπὸ τὰ αἰώνια ποιητικὰ θέματα,
 πού συχνὰ νευρώνουν τὴ φαντασία και
 κεντρίζουν τὴν ἔμπνευση τῶν στιχοπλόκων
 καὶ τῶν ποιητῶν:

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου σὰν τὸν κισσὸ ν' ἀπλώνουν
 Κι ἐγὼ νά γίνω δέντρο και πλάτανος ἐγώ,
 Ἄπάνω μου νά στρίβουν, νά κλώθουν, νά ριζώνουν,
 Τὰ κλώνια τὰ μαλλιά σου στὸν ἔρμη μου κορμό.

Ἡ σύλληψη εἶναι τόσο διαφορετικὴ ἀπὸ
 ὅλα τ' ἄλλα ἀνάλογα ποιήματα, ὅσο δια-
 φορετικὴ εἶναι ἡ κλασικιστικὴ αἴσθηση
 τοῦ Σκίπη ἀπὸ τὴν ἀνάλογη αἴσθηση ἄλ-
 λων ποιητῶν, δικῶν μας και ξένων.

Ἄπο τὸ «Πετροκότσιφας» τῆς ἴδιας συλλογῆς,

τῆς «Μεγάλης αὖρας», ἀφιερωμένος τοῦ
 Κωστή Παλαμά, ἔρχεται στὸ τέλος τοῦ βι-
 βλίου σὰν ἕνας πολυσήμαντος ἐπίλογος:
 φέρνει τὴν πανθειστικὴ λατρεία και τὴ φυ-
 σιολατρικὴ δίψα τοῦ τεχνίτη ἴσαμε τὴν
 παροῦσαν ὥρα, πού εἶναι ἡ ὥρα ἡ πιὸ ζων-
 τανή:

Ἄπο πετροκότσιφας ὁ λάλος,
 Τῶν ἄγριων τῶν πουλιῶν μέγανος
 Ἐγὼ χαρὰ μου βασιλιάς,
 Μεῦ δασκαλέψανε τὰ κρύα,
 Τὰ γάργαρα νερά ἀρμονία
 Καὶ κελαϊδήματα ὁ Βορριάς.

Αὐγὴν αὐγὴ τὸν ἀγωγιάτη,
 Πού πάει στρατὶ τὸ μονοπάτι,
 Καλημερίζω, χαιρετῶ,
 Τὸ μοναχὸ στὸ μοναστήρι,
 Πρὶ νά σμιχτεῖ τὸ σημαντήρι
 Μὲ τὸ δικό μου τὸ σκοπὸ.

Πάντοτε ἀνάμεσα ἀπὸ δόλια
 Νταλιανοντούφεκα και βόλια
 Διάβηκα ἀνάβλαβος· ἐγὼ
 Ἡ ἴδια εἶμαι ἡ γιόμορφη τοῦ Κλέφτη
 Ψυχὴ πού τὸνειρο ὠνειρεύτη
 Τὸ ἄγιον αὐγὴ πὰ στὸ βουνό.

Ἡ «Μεγάλη αὖρα», καθὼς και παρα-
 πάνω σημείωσα, περιλαμβάνει ποιήματα
 «μακρᾶς πνοῆς» (de longue haleine), σύμ-
 φωνα με τὸν καθιερωμένον ὄρο. Μὰ και,
 γενικά, ὅλη ἡ παραγωγή τοῦ Σκίπη φέρνει
 τὴ σφραγίδα τῆς μακρόπνοης δημιουργίας.
 Ὁ ποιητὴς στοχάζεται κ' αἰσθάνεται κυ-
 κλικά γιὰ τὸ λόγο τοῦτο τὰ περισσότερα
 ποιήματά του βγαίνουν σὲ σειρές, πού τις
 γεμίζει ἐσωτερικά ἢ συνέπεια κ' ἡ συνοχὴ
 τοῦ στοχασμοῦ και τῆς διαθέσεως. Ἐνα
 τέτοιο βιβλίο εἶναι ἡ «Αἰολικὴ ἄρπα», τὸ
 «Ἀπολλώνιον ἄσμα», «Οἱ προσφυγικοὶ και-
 μοί». Ὁ «Ἀπέθαντος» εἶναι μιά δοκιμὴ,
 μιά προσπάθεια μεγαλόπνοου ἔπους. Τέ-
 τοια ἔργα μᾶς εὐκολύνουν πολὺ στὸ νά
 σχηματίσουμε μίαν ὀρισμένη ἀντίληψη γιὰ
 τὸν ποιητὴ, γιὰ τὴν κοσμοθεωρία του και
 γιὰ τὴν αἰσθητικὴ του. Κ' ἐκεῖνο πού πε-
 ρισσότερο ἔντονα και περισσότερα ἀναγλυ-
 φικά προβάλλεται στὴν αἴσθησή μας, εἶναι
 ἡ ἀνάγκη πού αἰσθάνεται νά ἔρχεται σὲ
 ἀμεση ἐπικοινωνία με ὅλα τὰ φαινόμενα,
 με ὅλα τὰ περιστατικά, με ὅλες τις ἀνη-
 συχίες και τις χίμαιρες τοῦ κόσμου τού-
 του. Ἡ ἀτελεύτητη ποικιλία τῶν θεμάτων
 του πηγάζει ἀπὸ τὴν ἴδια, ἀστελευτη πηγὴ,
 ἀπὸ μιά θηλυκὴ εὐαισθησία, ἀπὸ μιά πρόσ-
 φορη σὲ κάθε ἀντήρηση κ' εὐσυγκίνητη
 ἐσωτερικότητα, πού τρέμει σὲ κάθε ἀγγιγ-
 μα, πού σαλεύει σὲ κάθε φύσημα, πού γο-
 νατίζει και ἀνατείνεται σὲ κάθε ἀνεμορ-
 ριπῇ. Τ' ὄνειρο τῆς ὁμορφιάς εἶναι ἕνα
 ἀπὸ τὰ ἐπιβλητικώτερα και κυριαρχικώ-
 τερα ὄνειρά του. Τὸν συνεπαίρνει ἡ γοητεία

της και στὰ ὕλικά και στὰ πνευματικά
 τῆς φανερώματα. Χαίρεται τὴν ἰδέα με
 δλόκληρη τὴ φλογισμένη του ὑπαρξή, χαί-
 ρεται και τὴν ὁμορφιά μ' ἕνα πάθος, πού
 φτάνει κάποτε στὴν ὑπερβολή. Ὁ Σωτήρης
 Σκίπης εἶναι ἕνας ποιητὴς ἀνοιχτός σὲ
 κάθε ἀπήχηση: τὸ ξανατονίζω τοῦτο, γιὰτί
 μένει πάντα ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρί-
 σματά του. Κ' ἡ ἐντύπωση τούτη συμπλη-
 ρώνεται με τὸ πληθωρικὸ μεταχείρισμα
 μιᾶς ἀπερίριστα διαφοροποιημένης μετρι-
 κῆς. Καὶ τὸ κίνημα αὐτὸ ἀποκαλύπτει και
 κάτι ἄλλο: τὴν ἰκανότητά του νά πλησιάζει
 τὸ θέμα του με τὸ ρυθμὸ και με τὸ
 στίχο, πού περισσότερο ἐκφράζει τὴν ἐσω-
 τερικὴ σύστασή του. Εἶναι πάντα βέβαιο,
 πὼς κάθε συναίσθημα και κάθε στοχασμός
 ἀναδίνει ἕνα ρυθμικὸ τρόπο δικό του, πού
 εἶναι ὁ τρόπος ὁ τελειωτικός κι ὁ περισ-
 σότερο ἀπ' ὅλους κατάλληλος γιὰ τὴν
 ἀληθινὴ ἐκφρασή του. Κι ὁ τεχνίτης πα-
 λεύει νά βρεῖ τοῦτον τὸν μαγικὸ και μυ-
 στηριώδη ρυθμὸ, πού εἶναι ὅλος μιά λέξη
 ἢ μιά φράση και πού εἶναι ἀκόμα ἡ ψυχὴ
 κ' ἡ οὐσία τοῦ ἀρθρωμένου λόγου. Ὑπάρ-
 χουν λογῆς-λογῆς στιχουργικὰ περπατή-
 ματα: και τούτα δέν τὰ γέννησε ἡ ἀνάγκη
 τῆς πρόχειρης πρωτοτυπίας οὔτε ἡ δίψα
 τῆς φραστικῆς ἀκροβασίας, πού ξαφνιάζει
 τοὺς ἀνίδεους και τοὺς ἀπληροφόρητους·
 μὰ ὁ σιδερένιος νόμος, πού συναρμόζει τὸ
 κάθε στοιχεῖο τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου
 με μιά φωνὴ και με μιά λέξη: πᾶς νά τὴ
 μεταβάλλεις, νά τὴ μετατοπίσεις και μαζί
 με τὴν ἀλλαγὴ και μαζί με τὸ μετατόπι-
 σμά της χάνεται κι ὅλη ἡ ἀστάθμητη οὐσία
 της. Γιὰ τὸ λόγο τοῦτο πιστεύω, πὼς στὸ
 βάθος ἡ πολὺμορφη μετρικὴ τοῦ Σκίπη δέν
 εἶναι παρὰ μιά γενναϊόκαρδη μάχη γιὰ
 τὴν ὀριστικὴ κατάκτηση τοῦ ἐσωτερικοῦ
 πλούτου, τοῦ ἐσωτερικοῦ κραδασμοῦ και
 τοῦ στοιχείου ἐκείνου τοῦ φευγαλέου και
 φιλαπόδημου κι ἀπιαστοῦ, πού φωλιάζει
 στὰ βάθη τῶν ὄντων και τῶν φαινομένων
 και τῶν πραγμάτων κ' εἶναι οὐσία και
 ὑπαρξή και σπόρος μυστικὸς γι' ἀπειράριθ-
 μες μελλοντικὲς ἐπιβιώσεις.

Μὰ, δίπλα σ' ὅλες αὐτὲς τις ἴσως λεπτό-
 λογες παρατηρήσεις, πρέπει νά μείνει ἕ-
 νας τόπος και γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τοῦ «θυ-
 μικοῦ» τοῦ ποιητῆ. Τὸ βλέπω σὰν ἕνα πο-
 ταμίσιον ρέμα, πού ὀλοένα φουσκώνει και
 ξεχειλίζει: τὸ βλέπω ἀκόμα σὰν τὴ διά-
 φανη και γαληνεμένη πηγὴ, πού τραγου-
 δεῖ στὴν κουφάλα τοῦ βράχου τὸ τραγοῦδι
 τῆς ὑπομονῆς και τῆς μοναξιάς: τὸ βλέπω
 και σὰν τὸ κύμα τὸ ὠκεάνειο πού ξεσπάει
 στοὺς βράχους τῆς ἀκροθαλασσίας. Στὸ
 βάθος ὅλων τούτων ὑπάρχει ἕνα ὑπόστρω-
 μα νοσταλγίας, μιά πικρὴ και λυπημένη
 διάθεση και μιά βαριά μελαγχολία γιὰ
 ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου και
 τὰ φθαρτὰ και τὰ ἀφθαρτὰ, και τὰ ὕλικά
 και τὰ ἰδεατὰ, πού μόλις προφταίνει νά

τά χαρεί στην όμορφιά τους και στην αλήθεια τους πρόσκαιρος παροδότης ο άνθρωπος. Χαρούμενες άσσεις αποτελούν έδω κ' εκεί οι στροφές, που τις νευρώνει ή μέθη του ύμνου: τὰ δοξολογήματα κ' οι εύφρόσυνοι κελαϊδισμοί, που είναι σαν ανοίγματα πρωίνων παραθύρων σ' αίθρια ξέφωτα. Μά το πνεύμα του Ίσκιου είναι κυριαρχικώτερο' κι ο άνθρωπος κι ο τεχνίτης βαρυσυμεί πολύ εύκολα' γιατί, άλλως τε, ή δημιουργία είναι μιá προσπάθεια όλότελα άτομική και το άτομο, σά μένει μονάχο του, βαρυσυμεί εύκολώτερα και διαρκέστερα. Δεν ξέρω, αν έχω συλλάβει πραγματικά το νόημα του τραγουδιού του Σκίπη. Μά νομίζω πως το τραγούδι βγαίνει από μέσα του την κάθε στιγμή μόνο και μόνο από την ανάγκη του ποιητή να τραγουδήσει: να τραγουδήσει το κάθε τί' τή γυναίκα και τον έρωτα, τή χαρά και τον πόνο, τή νοσταλγία και τή δίψα του άγνωστου, τή πίστη και τή πατρίδα, τή φύση και τήν ιδέα, τον άνθρωπο και τον υπεράνθρωπο, τή λευτεριά και τή φυλακή, το μεθύσι και τήν περισυλλογή, τή γαλήνη και τήν ταραχή, τον κάμπο και τή θάλασσα, τήν ιστορία και τήν παράδοση, το καρμύ και το πνεύμα. Λυρικός στην ούσια του ο ποιητής, μένει τέτοιος και στα πεζά του και στα θεατρογραφήματά του. Κ' έδω είναι όξυς, εκεί λιγώτερο όρμητικός' σοβαρεύεται και φαιδρώνεται και ειρωνεύεται' παθαίνεται και λογικεύεται' απογειώνεται και προσγειώνεται' πεζολογεί ή περισσο-λογεί και ρητορικά και ρεμβαστικά και αντιποιητικά πολλές φορές δαμάζοντας τήν Ικανότητά του και σπώντας τή διάθεσή του από τήν ανάγκη τής αλλαγής. Θα έπρεπε ίσως να δικαιολογήσω τους συνοπτικούς τούτους χαρακτηρισμούς με τήν παράθεση των αντίστοιχων κειμένων' μά μιá τέτοια εργασία θα ξέφευγε, χωρίς αντίρρηση, τὰ πλαίσια τής μικρής αυτής μελέτης.

Η γλώσσα του Σκίπη είναι μιá πλούσια δημοτική γλώσσα τής «παλιάς σχολής». Τήν όνομάζω έτσι, για να τή διαστείλω από το σημερινό διαπότισμα του γραπτού

μας λόγου από τήν καθαρεύουσα' δεν υπάρχει, βέβαια, στον ποιητή ο έλη την έκταση του άπεραντου έργου του ή τελειωτική λέξη, ή αποκρυσταλλωμένη φόρμα' υπάρχει, αντίθετα, ή εύκαιρη λέξη, που συνεπαίρνει εύκολώτερα τον αναγνώστη και δεν αποκαλύπτει τήν έσωτερική προσπάθεια του δημιουργού. Για τούτο τόνισα και σ' άλλα σημεία των σελίδων αυτών πως ο Σκίπης τραγουδεί. Το τραγούδι πρέπει να είναι άπλονόητο και να μην ξαφνιάζει με λεκτικά εύρήματα και με φραστικές ακροβασίες. Βέβαια, και τούτα δε λείπουν, όπου χρειάζονται. Μά, το περισσότερο, ο στίχος τρέχει άνεμπόδιστος, με λιτή φράση, που δεν ξεφεύγει αισθητά από το αντίκειμενο και που το ύποδηλώνει μ' ένα τρόπο άμεσο, αισθητό και, άς το πούμε και τούτο, πραγματιστικό. Ο τρόπος αυτός είναι περισσότερο αντιληπτός σε ποιήματα σαν αυτά που περιέχονται στη σειρά των «Κολχίδων». "Οποιος διαβάσει το βιβλίο τούτο, θα μπορέσει εύκολα να κρίνει πόσο άπαραίτητη ύπηρεξε κ' ή θεληματική του πεζολογία ακόμα, ένορρηστρωμένη καθώς είναι στα πολύηχα όργανα του ποιητικού λόγου, για να μάς όλοκληρώσει τήν έντύπωση που αποχτούμε από το έργο του Σκίπη, που είναι έργο ενός ποιητή συνειδητά κυκλικού και συνειδητά καθολικού. Ο Σοπερχάουερ είχε γράψει μιá φορά, πως ο ποιητής πρέπει να είναι άνθρωπος καθολικός' ή μαρτυρία τώσων αίωνων μαρτυρεί, πως δεν υπάρχουν θέματα ποιητικά κι' αντιποιητικά' και τήν παρατήρηση τούτη έρχεται να τή βεβαιώσει άλλη μιá φορά με το παράδειγμά του ένας ποιητής που θα φαινόταν πλασμένος μονάχα για τήν όνειροπόληση τής ιδέας και για τή ρέμβη τής όμορφιάς και που είναι Ικανός ώστόσο κι από τήν πεζότητα και τήν άσχήμια τής καθημερινής ζωής να προσδέχεται το πολύτιμο στοιχείο τής αισθητικής εύφροσύνης, που είναι μιá εύφροσύνη δοσμένη στην ύπηρεσία όλων των ανθρώπων, που έχουν τή δύναμη και τή διάθεση να τήν κατακτήσουν και να τή χαρούν.

I. M. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ



ΚΟΥΦΟΒΡΑΣΗ *

— «Μά έδω είναι περίφημα! Μά έδω είναι λαμπρά, δε γίνεται καλύτερα! ("Εκανε πως ξετάζει γύρω τὰ περιέργα του γραφείου, σά να τάβλεπε πρώτη φορά.) "Ο πατέρας, είπε, θέλει υπαγόρευση ιδεών, έκθεση θεμάτων... Λοιπόν, θα σας υπαγορεύω και θα γράφετε, θα σας ρωτώ και θ' απαντάτε... Γράφετε λοιπόν, τί κάθεστε; Δεν άκούτε, δε μιλάτε; Μά είστε πολύ άνόητη (αυτό τόπλασε με το κεφάλι της). Τί κορίτσι είσαστε σεις; "Οποιος κοροϊδεύει, κοροϊδεύει τὰ μούτρα του (κι' αυτό ήτανε του κεφαλιού της). Τί κατάσταση είν' αυτή; Σε κανένα δεν έπιτρέπω να με κοροϊδεύη, να με βρίζη, έμένα (!) "Οθεν, αν τολμήσητε να κάνετε τίποτε άνορθογραφίες, τίποτε άνοησίες, θα σας παραδώσω στα χέρια του άξιότιμου πατεράκη σας να σας διορθώσει — και να σας μετρήσει τὰ πλευρά! Α ύ θ α δ ε σ τ α τ η (!!) Σας άρέσουν αυτά που σας λέω; Βλέπετε τί άυστηρός δάσκαλος είμ' έγω, τί δάσκαλος, τί δάσκαλος; Βλέπετε πως καμαρώνω; Καμαρώστε με κ' εσεις — καμαρώστε με λοιπόν!»

"Επιασε το μήλο τής πόρτας κατά τήν κρεβατοκάμαρη, άνοιξε, κοίταξε μέσα τάχα όπως έκανε μιá μέρα κι' ο δάσκαλος στο σαλόνι, όμως στο τέλος άνοιξε κι' άληθινά τήν κάμαρη ή παμπάνηρη, κοίταξε μέσα, κ' είπε, καθώς συνείθιζε να λέη κι' ο δάσκαλος:

— Πολύ καλά, πολύ καλά!

Το δασκαλάκι, με τὰ φρύδια σουφρωμένα, ζαρωμένο άπάνω στο τραπέζι, περιμένα να περάσει τούτη ή τρικυμία.

— Κ' είναι τό σπύτι έρημο... έλεγε με το νού του' τί θα κάμη; Τί έχει σκοπό;...

Το κορίτσι, βλέποντας πως δεν έπιανε αυτό του το παιγνίδι, πως δεν ίδρωνε τ' άφτι του δασκάλου, και δεν τονέ φούρκιζε, και δεν τον κατατρόπωνε όπως είχε τήν έλπίδα, ήρθε τέλος και κάθισε στη θέση του άμίλητο κι' άφίλιωτο, σε στάση έχτρού που δε συχωράει.

— Πολύ πρόστυχος ήταν ο δάσκαλος που μιλούσε έτσι στη μαθήτρα του! είπε ήσυχα το δασκαλάκι. Είναι μονόλογος άλη-

θινός, ή τον φανταστήκατε; Τότε κάματε λαμπρή έκθεση ιδεών... Και τί άπαγγελλιά, και τί στάση θεατρική... Θα πετύχετε στο δράμα!

— Και στην κωμωδία! είπε τ' αγαθό το πλάσμα μετανιωμένο πιά. Μά δεν αφήνετε αυτά τὰ περιττά ρωτήματα, και δεν κοιτάτε λίγο και το μάθημά μας;... Θέλετε το γραφείο; Νά το, τὰ γραφείο! Τί άλλο θέλετε από μένα;

Τον αντίκρυζε προκλητική και πάλι. Μάτια, μέτωπο και χείλη του γυρεύαν πόλεμο.

— Ειρήνην! είπε γλυκά το δασκαλάκι, γέρνοντας στο βιβλίο του. "Ας δούμε λίγο, αλήθεια, και το μάθημα... "Αν και καλά κάνετε που τόσο τ' αποστρέφεστε, αφού σας έδωσε άφορμή να γνωρίσετε έναν άνθρωπο τύρανο σαν το δάσκαλό σας... "Αν ήτανε να πάη κανείς από τους δυό μας στον Παράδεισο...

— Θα πηγαίνατε σεις, το ξέρω, από τὰ πολλά μαρτύρια τὰ δικά μου! είπε το κορίτσι. "Εγώ βέβαια θα πήγαίνα στην Κόλαση... Μονάχη μου!

Τάπε αυτά μ' ένα θυμό τόσο κωμικό και μ' ένα τρυφερό παράπονο, πως τάχα δε θάχε τή δική του συντροφιά στην Κόλαση, που ο δάσκαλος τὰ χρειάστηκε.

— "Ετοιμη να κλάψη, συλλογίστηκε... Θέ μου και Παναγία μου, βοηθάτε τον άδύνατο... Αυτή τή βοηθάει το δαιμόνιο πουχει μέσα της... Τί θα γίνω τώρα; Κ' είναι τό σπύτι έρημο... έλπίδα πουθενά! Κι' ο μερντές στη θέση του... Κανείς δε μάς άκούει...

"Αναστéναξε βαθιά, χωρίς να θέλη.

— Τί έχετε; είπε το κορίτσι τώρα συμπαθητικά, λησμονώντας τὰ δικά του. Τί έχετε σήμερα; Πέστε μου έμένα... Είν' άρρωστος κανένας από τους δικούς σας; "Η μητέρα σας;

— "Οχι, ή γιαγιά μου...

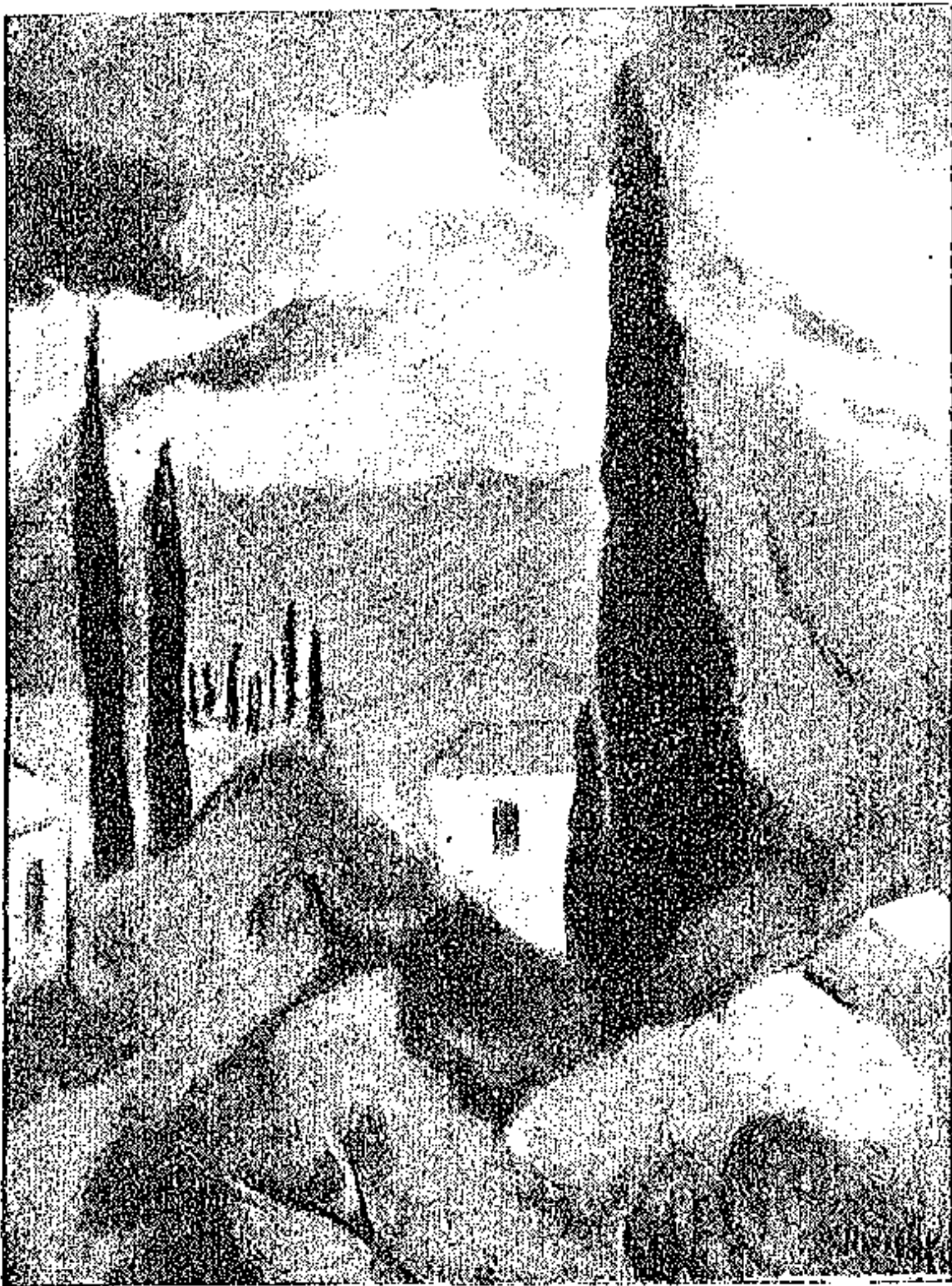
— "Εχετε κ' εσεις γιαγιά; Τής γράφετε όπως γράφω έγω τής δικής μου;

— Γράφω και τής γιαγιάς μου και τής μητέρας τής γιαγιάς μου.

— "Ω! "Εχετε και προμάμη! "Αληθινά, ποτέ δε σας ρώτησα για τους δικούς σας. Τί κουτή! Πέστε μου, μά πέστε μου, να ζήτε!

(*) Συνέχεια από το προηγούμενο.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ



ΚΑΚΙΑ ΝΑΤΑΡΙΔΟΥ

— Όχι, εγώ; Όχι, δε θέλω... δεν ήθελα... δεν ξέρω...

Ή Λιβία χαμογέλασε τόσο πικρά και λύγισε στο κάθισμα με μια κίνηση τόσο απελπισμένη, πού εκείνος έκαμε να τη βοηθήσει. Μά εκείνη του τό απαγόρευσε:

— Μην πλησιάζετε. — Κ' έπειτ' από κάποια σιωπή: — Άρκει, Σέλμο, μην ξανάρθετε στο σπίτι μου, φευγάτε, φευγάτε. Μ' έχετε καταστρέψει.

— Έγώ, Λιβία; Έγώ; Και τί σ' έκαμα, εγώ; Δεν ήθελα τίποτε, δε σ' άρπαξα τίποτε. Τί κακό έκαμα εγώ;

Ή Λιβία άναστενάξε ξανά, πιέζοντας το στόμα με τη ράχη του χεριού της. Αύτός δεν είχε κάμει τίποτε! Πώς να του τό πη εκείνο πούχε κάμει, πώς να του τό έκφραση;

— Πόσες φορές ήθελα να μιλήσω! Μά δε μου ήτανε δυνατό. Τώρα όμως ο Λορέν-

ΤΟΤΙΟ

τμος λείπει κ' ή Πεπίνα μούδωσε το θάρρος. Ναι, μ' έχετε καταστρέψει, κ' εγώ σ' άξαναλέω: φευγάτε, φευγάτε. Μά όχι, δεν τής άρεσε ούτε αυτό! Δεν ήθελε να φανή σκληρή στο Σέλμο. Ή Σέλμο, φτωχέ Σέλμο! Ήξερε από τί φοβισμένη ντροπαλότητα ήταν ή φίλια του για κείνη, με πόσο λεπτή, γυναικεία προσοχή ήθελε να την προφυλάξει άμόλυπτη, καθαρή, δροσερή, χωρίς σκιά. Είχε άπατηθεί, είχε άπατηθεί, ο άμοιρος ο Ρέμης. Και καθημερινώς έπίστευε πώς έπήγαινε στην έπαυλη για τό κοριτσάκι, για τό Λορέντσο, και για κείνη, μά για όλους μαζί, όχι μόνο για κείνη. Έπαιρνε τη Στεφανούλα στην άγκαλιά του, διασκέδαζε με τη χαρά της μικρούλας, υπέφερε τις ιδιοτροπίες της, τά κλάματά της. Είχε ξεχάσει πώς ήταν άντρας, είχε γίνει ευαίσθητος σ' ά φυλλαράκι, τρεμουλιάρης σ' ά χυράκι. Και δεν είχε παρατηρήσει, δεν ήθελε να παρατηρήσει τη ριγή πού είχε σηκώσει στη γύρω του άτμόσφαιρα, και δεν είχε λάβει ποτέ το θάρρος να κοιτάξει κ' εκείνη κατά πρόσωπο για να μάθει αν συνέβαινε μέσα της τίποτε: από φόβο, από ντροπαλότητα, από έγωισμό, μά πιο πολύ ίσως από την παράλογη πεποίθηση πώς εκείνη δε θα παρατηρούσε ποτέ τίποτε! — Μά πώς; πώς; Όταν κάθε του χειρονομία, τώρα πιά, την έ-

κανε να σκιρτά, όταν μιά του λέξη, ένας του άναστεναγμός, την έκάνανε να τρέμει, όταν σέ μιά στιγμή μπορούσε να κοκκινίσει, να χλωμιάσει, να κοκκινίσει ξανά, όταν έφοβότανε ν' άμφιβάλει διαρκώς, όταν κάθε κίνηση, κάθε θόρυβος, την έκάνανε να γυρίζει τρομαγμένη, όταν όλη της ή ζωή δεν ήταν άλλο από ένα άβέβαιο φοβισμένο βάδισμα σε άγνωστο δρόμο, γεμάτον φαντάσματα;

— Ά, ναι, δεν τής είχε κάμει τίποτε; Και τό τρεμούλιασμα του χεριού του στον τραχήλο της, κάποτε πού θέλησε στο τραπέζι να τής διορθώσει στα μαλλιά ένα τριαντάφυλλο πού έτοιμαζότανε να τής πέσει; Και μιάν άλλη φορά, πού έσκυψε στη σκάλα κ' έπιασε τό μαντήλι πού άφησε να τής πέσει και τόβαλε στην τσέπη του; Δεν τόχε παρατηρήσει εκείνη; Όχι; Ήτανε παιδιαροκαμώματα άνάξια για έναν άν-

τρα. Μά παιδιαροκαμώματα πού κάνουνε να υποφέρη μιά γυναίκα, γιατί την άναγκάζουνε να αισθάνεται οίκτο, ναι, οίκτο, γιατί οίκτος ήταν αυτό πού είχε νοιώσει εκείνη για τό Σέλμο, γιατί δε μπορούσε, δε τής ήτανε συχωρεμένο να θρέψει άλλο αίσθημα. Κ' έπειτα, εκείνη ή δουλική άφοσίωση για τό κοριτσάκι, εκείνη ή παθητική ύπομονετική προσδοκία ενός χαμόγελου, μιάς κινήσουλας ευγνωμοσύνης! Ένας άντρας δεν είναι ποτέ τόσο άδύνατος μπροστά σ' ένα κοριτσάκι. Αύτη θα του τόχε πει πολλές φορές, μά πώς ν' άποφασίσει, πώς, όταν εκείνη του ή τρυφερότητα τής έσπάραζε την ψυχή, την έπνιγε με μιά λαχτάρα γεμάτη μαρτύριο και γλύκα! Κ' εκείνα τά φιλιό του, εκείνα τά φιλιό πού τής έδινε σ' ά μανιακός, κάθε πού φαινότανε πώς ή Στεφανούλα θα τά δεχότανε! Εκείνη ή τρελλή μέθη πού τον έπιανε ακολουθώντας την στο λιβάδι σ' ά νάτανε παιδάκι, σ' ά σκυλάκι, σ' ά κανένα άμοιρο πλάσμα πού ήθελε να δοκιμάσει όλη τη χαρά της άγάπης πού τόσο άλλοτε του δινότανε! Ή, δεν είχε κάμει τίποτε αυτός! Μά εκείνα τά φιλιό ή Λιβία τ' άνοιωθε να σφυροκοπάνε μέσα στο μυαλό της, τ' άνοιωθε να τρέχουνε μέσα στις φλέβες της, την έκάνανε να στριφογυρίζη, ξαναμένει, τρεκλίζοντας, μεθυσμένη. Έπέσε κάτω από την ποδιά του παραθυριού κάποτε πού ο πυρετός την έμπόδιζε να κατεβή στον κήπο κι' από τό κρεβάτι έσύρθηκε πίσω από τις γρίλιες για να βλέπει εκείνον και τη μικρούλα εκεί, εκεί κάτω στο λιβάδι. Ή, εκείνα τά φιλιό, εκείνα τά φιλιό, τά θερμά, τά πυρωμένα έπάνω σ' όλο της τό άμοιρο κορμί πού άνατρίχιαζε από τό κακό κι' από τη λαχτάρα! Μά τί κακό είχε κάμει αυτός; Ποιός θα μπορούσε να τον καταδικάσει; Ής κ' εκείνος ήτανε λυωμένος, ως κ' εκείνος ήτανε καταστρεμένος, τόβλεπε, τόχε παρατηρήσει ή Λιβία. Μά έπρεπε νατανε δυνατώτερος: θάπρεπε να ρωτήσει έγκαίρως, χωρίς φόβο, χωρίς δισταγμό: θάπρεπε να λογαριάσει τον κίνδυνο χωρίς να έμπιστεύεται στην πλάνη του, χωρίς να περιμένη να φτάσει αύτη να του μιλήσει. Κι' αν ο Λορέντμος δεν είχε πάει ταξίδι; Αν ή Πίπω δεν είχ' έρθει να τη βοηθήσει με

τη χαρούμενη δύναμή της, την κρυμμένη κάτω από την άδιαφορία; Αν αύτη, όπως εκείνος, δεν άποφάσιζε να διαλύσει εκείνη τη γοητευτική άρρωστημένη άτμόσφαιρα, πού όλο και τους έσφιγγε σιμώτερα;

Και να, όλα είχανε τελειώσει! Τώρα ήτανε κουρασμένη, έξαντλημένη, τόσο πού δεν υπέφερε πιά. Τάχε πει όλα. Κ' είχε άπομείνει σ' ά νάτανε νεκρή.

— Πηγαίνετε, λοιπόν, φευγάτε! φερθήτε σ' αν εγώ να μην υπήρχα πιά, κατέληξε, προφέροντας με κόπο τις συλλαβές.

Ο Σέλμος θέλησε κάτι να πη, μά δεν μπόρεσε. Έμεινε σ' αν ήλιθιος κοιτάζοντας την, σ' αν να μην την έγνωριζε πιά, σ' αν να μην είχε υποφέρει ποτέ για κείνη... Βεβαία, εκείνη ήταν ή Λιβία, ή γυναίκα του Λορέντμου. Αύτη την είχε αγαπήσει, είχε ζήσει ποιός ξέρει πόσον καιρό με τη σκέψη της, και την είχε επί-

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ



P. SIDLER

ΤΟΤΙΟ ΤΗΣ ΕΛΒΕΤΙΑΣ

σης καταστρέψει, καθώς, ίσως, είχε καταστρέψει και τον έαυτό του. Μά γιατί; Για ποιό λόγο; Έκείνη ή έπαυλη, εκείνα τὰ δέντρα, εκείνα τὰ παραθύρια, τὸ άμαξάκι, ή Στεφανούλα... κ' είχε ζήσει για κείνο, ποιός ξέρει πόσο! Και τώρα; Τώρα έπρεπε νά φύγη. Νά πάη ποῦ; Νά κάμη τί; Τί θάκανε αύριο, μεθαύριο, άντιμεθαύριο; Ναί, ήτανε βέβαιο πώς θάφευγε. Μά γιατί τότε νά τον προσκαλέση ως και σήμερα σέ πρόγευμα, νά τον κάμη νά μιλήση με

την Πιπίνα, και νά τον κάμη νά κλάψη για τὸ σπασμένο άμαξάκι;... Άρκει, θά τὸ σκεφτόταν!...

Σηκώθηκε, έσφιξε τὸ χέρι τής Λιβίας πολύ ευγενικά, και τής έζήτησε, μάλιστα... συγγνώμη. "Επειτα, έτράβηξε σιγά πρὸς τήν έξοδο, "Όταν όμως έφτασε, βγαίνοντας, έκαμ' ένα μορφασμό άηδίας, νοιώθοντας πώς είχε τήν ψυχή μιας ύπηρετριας διωγμένης.

Μεταφρ. Γ. Σ.

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΚΑΛΥΨΩ

Ήρθα Όδυσσέας, ταξιδευτής του πέλαου της άβύσσου,
κι' άραξα τή σχεδιά μου στο γαληνό νησί σου,
μέ τ' άκρογιάλια τὰ στριφτά, τὰ σπήλαια τὰ πανώρια.

Άπό τις άλλες, Καλυψώ, γυναίκες έσύ χώρια.

"Εστησες γύρω σου φραγμό του πέλαου τή φοβέρα,
θύμα της μοίρας σου' βωμός τρομαχτική μιá ξέρα,
πού, Καλυψώ, της χάρισες τήν όψη παραδείσου.

Ήρθα Όδυσσέας στ' άπόμακρο, στο γαληνό νησί σου,
και κρούοντας τή γλυκόφωνη κι' έρωτική σου λύρα
— πού έμενε ως τότε άμίλητη, πού έμενε ως τότε στείρα —
μέ δέχτηκες' και ζήσαμε σ' έξωτικό γιορτάσι
των διαλεχτών τή ζήση έμείς.

Μά πάνω από τὰ δάση
και πάνω άπ' τ' άκρογιάλια σου κι' από τὰ σπήλαια πάνω
κι' άπ' τή χαρά σου πιο ψηλά και πιο ψηλά άπ' τον πλάνο
τον έρωτά σου, φάνταζε λιτή, φτωχή μιá Ίθάκη,
μιá Πηνελόπη, και θερμό και ειρηνικό ένα τζάκι.

Και κίνησα ταξιδευτής του πέλαου, της άβύσσου.
Κι' έμεινες μόνη, Καλυψώ, στο γαληνό νησί σου
γνάντια στο πέλαο, κρούοντας μ' άπελπισιά τή λύρα,
πού έπαψε νάναι άμίλητη, πού έπαψε νάναι στείρα.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΑΝΕΜΟΣ



PAUL VALÉRY
της Γαλλικής Άκαδημίας

ΕΥΠΑΛΙΝΟΣ

"Η Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ (*)

Φαίδρος. — Άλλά, οι άρχές αυτές πού τόσο καλά ξεχωρίζεις όταν τις έκφράζεις, δέν είναι πάντα μπερδεμένες στην πραγματικότητα; Καμμιά φορά μου φαινόταν πώς από τήν άκρίβεια γεννιόταν μιá έντύπωση όμορφιάς' και πώς από τή σχεδόν θαυματουργή συμφωνία άνάμεσα σ' ένα άντικείμενο και στην ύπηρεσία πού χρεωστεί νά έκτελέσει, πηγάζει ένα είδος ήδονής. 'Η τέλεια αυτή καταλληλότητα κινεί στην ψυχή μας τὸ αίσθημα πώς υπάρχει κάποια συγγένεια άνάμεσα στο ώραίο και τὸ χρήσιμο' και πώς ή τελική εύκολία και άπλότητα του άποτελέσματος, όταν τις συγκρίνουμε μέ τὸ περίπλοκο πρόβλημα πού προηγήθηκε, μάς έμπνέουν ένα—πώς νά τον πώ;—ένθουσιασμό. 'Η άπροσδόκητη κομψότητα μάς μεθάει. Στα έπιτυχημένα αυτά κατασκευάσματα δέν έχει θέση καμμιά άνώφελη λεπτομέρεια' δέ διατηρούν πιά τίποτα πού νά μη μπορούμε νά τὸ συμπεράνομε άποκλειστικά από τις αξιώσεις της έντύπωσης πού επιδιώκομε, αλλά νιώθουμε πώς χρειαζόταν σχεδόν ένας θεός για ένα τόσο ξελαγαρισμένο συμπέρασμα. 'Υπάρχουν έργαλειά θαυμαστά, μέ παράξενη φωτεινότητα, γυμνά σαν κόκκαλα' και πού περιμένουν, καθώς τὰ κόκκαλα, δυνάμεις ή πράξεις και τίποτα περισσότερο.

Σωκράτης. — Είναι σά νά γίνηκαν μοναχά τους, μέ κάποιον τρόπο' ή προαιώνια χρησιμοποίησή τους βρήκε άναγκαστικά τον καλύτερο τύπο τους. 'Η άδιάκοπη έφαρμογή συναντάει τὸ Ιδανικό κάποια μέρα, και σταματάει εκεί. Οι χιλιάδες δοκιμές χιλιάδων ανθρώπων συγκλίνουν σιγά-σιγά πρὸς τήν πιο οικονομική και τήν πιο σύγουρη μορφή' μόλις τήν έπιτύχουν, τή μιμείται όλος ό κόσμος' και τὰ εκατομμύρια αντίτυπα άνταποκρίνονται για πάντα στα μύρια ψηλαφήματα πού προηγήθηκαν, και συμπίπτοντας μ' αυτά, τ' άποσκεπάζουν. Κάτι τέτοιο βλέπομε ως και στην ιδιότροπη τέχνη των ποιητών, όχι μόνο στο ύλικό του ξυλουργού ή του χρυσοχόου... Ποιός

ξέρει μάλιστα, Φαίδρο, άν ό άγώνας των ανθρώπων καθώς άναζητούν τὸ Θεό' άν οι τελετουργίες, οι προσευχές πού δοκιμάζομε, ή έπίμονη θέλησή μας νά βρούμε τις πιο ίκανοποιητικές... Ποιός ξέρει άν οι θνητοί, μέ τον καιρό, δέ θά βρουνε μιá βεβαιότητα— ή μιάν άβεβαιότητα, σταθερή και σύμφωνη άκριβώς πρὸς τὸ φυσικό τους — άν όχι και μέ τὸ φυσικό του ίδιου του Θεού;

Φαίδρος. — 'Υπάρχουνε και κουβέντες τόσο σύντομες, πού μερικές δέν είναι παρά μιá λέξη' αλλά τόσο γεμάτες, και πού μέ τή γυμνή τους ένέργεια άπαντούνε σε όλα τόσο βαθειά, πού φαίνεται σά νά συγκεντρώνουν μέσα τους χρόνια δλόκληρα ένδόμυχης συζήτησης, και ξεδιαλέγματα κρυφά' είναι άδιαίρετες και κρίσιμες σαν άποφασιστικές πράξεις. Οι άνθρωποι θά ζήσουνε πολύν καιρό από τὰ λίγα τούτα λόγια... Και οι γεωμέτρες; Νομίζεις πώς δέν έχουνε άναζητήσεις παράδοξες, κι' άξιοθαύμαστα παραδείγματα της αυστηρής αυτής μορφής του ώραίου;

Σωκράτης. — Ίσα-Ίσα είναι τὸ πιο πολύτιμο πού έχουν. 'Ορμούν πρὸς κάθε μερικό σκοπό πού επιδιώκουν, συσσωρεύοντας κοντά-κοντά τις πιο γενικές αλήθειες' και στην άρχή φαίνονται πώς τις μαζεύουν και τις συνθέτουν χωρίς άλλον όπολογισμό. Κρύβουνε μυστικά τὸ σχέδιό τους' περιτυλίζουν τις αλήθειές τους βλέψεις. Δέν καταλαβαίνει κανείς στην άρχή πού θέλουν νά φτάσουν... Γιατί τραβούν αυτή τή γραμμή; Γιατί μάς θυμίζουν αυτό τὸ αξίωμα;... Γιατί κάνουν τούτο και όχι εκείνο; Δέ γίνεται πιά λόγος για τὸ πρόβλημα πού ήταν στη μέση. Θάλεγε κανείς πώς τὸ ξέχασαν και πώς χάνονται σε διαλεκτικές άποστάσεις... Μά ξάφνου κάνουν μιάν άπλή παρατήρηση. Τὸ πουλί πέφτει από τὰ σύννεφα, τὸ θήραμα είναι μπροστά στα πόδια τους' και μεις άναρωτιόμαστε ακόμα τί Ισχυρίζονται πώς θά κάνουν, ενώ αυτοί μάς κοιτάζουν κι' όλας χαμογελώντας!

Φαίδρος. — Μέ περιφρόνηση.

(*) Συνέχεια από τὸ προηγούμενο.

πει νὰ γεννιέται, νὰ ποῦμε, ἀπὸ τὴ γνώση τῆς θάλασσας, νὰ πλάθεται σχεδὸν ἀπὸ τὸ κύμα τὸ ἴδιο!.. Μὰ μὲ τὴ γνώση αὐτὴ, ἀντικατάστανε κατὰ βάθος, μὲς' στοὺς συλλογισμοὺς του, τὴ θάλασσα μὲ τὶς ἐνέργειες ποὺ ἐξασκεῖ ἀπάνω σ' ἓνα σῶμα — τόσο ὥστε τὸ ζήτημα γιὰ μᾶς νὰ καταντάει πῶς νὰ βροῦμε τὶς ἄλλες ἐνέργειες ποὺ ἀντιτάσσονται στὴν ἐπίδρασή της καὶ νὰ μὴν ἔχουμε πιά νὰ κάνουμε παρὰ μὲ μιὰν ἰσορροπία δυνάμεων, ποὺ τὶς ἐδανειστήκαμε καὶ τὶς δυὸ ἀπὸ τὴ φύση, ὅπου ἐπολεμοῦσαν μεταξύ τους ἀνώφελα, Μὰ οἱ δυνατότητές μας, στὸ ζήτημα τοῦτο, περιορίζονται στὸ πῶς νὰ διαθέσουμε τὶς δυνάμεις καὶ τὰ σχήματα. Ὁ Τρίδων μὲ ἔλεγε πῶς φανταζόταν τὸ καράβι του κρεμασμένο στὴν ἄκρη μιᾶς ζυγαριᾶς, ποὺ ἡ ἄλλη τῆς ἄκρη ὑποβάσταζε ἓναν ὄγκο νεροῦ... Ἀλλὰ δὲν πολυκαταλαβαίνω τί ἐννοοῦσε μ' αὐτὸ... Μὰ πάλι ἡ ταραγμένη θάλασσα δὲν ἱκανοποιεῖται μ' αὐτὴ τὴν ἰσορροπία. Μὲ τὴν κίνηση, ὅλα μπερδεύονται περισσότερο. Ἐγύρευε λοιπὸν πῶς πρέπει νὰ εἶναι τὸ σχῆμα ἑνὸς καραβιοῦ, ποὺ τὸ βύθισμά του νὰ μένει ἀπάνω κάτω ἴδιο, εἴτε παρακυλάει τὸ καράβι ἀπὸ τὸ ἓνα πλευρὸ στὸ ἄλλο, εἴτε χορεύει, μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο, γύρω ἀπὸ κάποιο κέντρο... Ἐχάραζε παράξενα σχέδια, ποὺ καθιστοῦσαν ὁρατὲς, γι' αὐτόν, τὶς μυστικὲς ἰδιότητες τοῦ πλεοῦμένου του. Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἀναγνώριζα ἐκεῖ μέσα τίποτα σχετικὸ μὲ ἓνα καράβι.

Ἄλλοτε πάλι ἐμελετοῦσε τὶς περπατησιές καὶ τὰ κινήματα πότε ἐλπίζοντας καὶ πότε χάνοντας κάθε ἐλπίδα πῶς θὰ μιμηθεῖ τὴν τελειότητα τῶν πιὸ γρήγορων ψαριῶν. Ἐνδιαφερόταν περισσότερο ἀπ' ὅλα γιὰ κείνα ποὺ κολυμποῦν εὐκόλα στὴν ἐπιφάνεια, καὶ παιγνιδίζουν μὲς' στὸν ἀφρὸ ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουτιές. Μιλοῦσε μὲ τὴν εὐχέρεια τοῦ ποιητῆ γιὰ τοὺς τόννους καὶ τὰ δελφίνια, ποὺ τόσον καιρὸ εἶχε ζήσει ἀνάμεσα στὰ πηδήματα καὶ τὴν ἐλευτεριά τους. Ἦμνοῦσε τὰ μεγάλα τους σώματα, τὰ γυαλιστερά σὰν ὄπλα τὰ ρύγχη τους ποὺ πλατυκῶνονται ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ νεροῦ ποὺ ἀντιστέκεται στὸ προχώρημά τους τὰ πτερύγια τους, ἀλύγιστα σὰν τὸ σίδερο καὶ κοφτερά σὰν αὐτὸ, μὰ τόσο εὐαίσθητα στοὺς ψαρένιους λογισμοὺς των, καὶ ποὺ βάζουν πλώρη πρὸς τοὺς προορισμοὺς των, κατὰ τὶς ἰδιοτροπίες τους καὶ ὕστερα τὴ ζωντανή τους μαεστρία στὸ βάθος τῆς φουρτούνας! Θάλεγε κανεὶς πῶς αἰσθανάταν ὁ ἴδιος ἀπάνω του τὶς κατάλληλες μορφές των ν' ἀναμερίζουν ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὴν οὐρά, ἀπὸ τὸν πιὸ κοντινὸ δρόμο, τὰ νερά ποὺ βρίσκονται

μπροστά τους, καὶ ποὺ χρειάζεται νὰ τ' ἀναρξοῦν πίσωθὲ τους γιὰ νὰ προχωρήσουν... Εἶναι ἀξιοθαύμαστο πρᾶμα, Σωκράτη, τὸ πῶς, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ἂν κανὲν ἐμπόδιο δὲ στενοχωρεῖ τὴν πορεία σου, εἶναι ὀλοσδιόλου ἀδύνατο νὰ προχωρήσεις ὅλες οἱ προσπάθειες ποὺ καταβάλλεις, καταστρέφονται συναμεταξύ τους καὶ δὲν μπορεῖς νὰ σπρώξεις πρὸς τὰ ἔδω, χωρὶς νὰ ξανασπρωχτεῖς πρὸς τὰ ἐκεῖ, μὲ ἴσην ἐνέργεια. Ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅταν πραγματοποιηθεῖ τὸ ἀπαραίτητο ἐμπόδιο, ἐνεργεῖ ἐναντίου σου καταπίνει, τοὺς κόπους σου, καὶ σοῦ παραχωρεῖ φειδωλὰ ὀλίγο χῶρο μέσα στὸ χρόνο. Ἐδῶ εἶναι ποὺ ἡ ἐκλογή τοῦ σχήματος εἶναι λεπτὴ πράξη τοῦ καλλιτέχνη, γιὰ τὸ σχῆμα χρεωστεῖ νὰ πάρει ἀπὸ τὸ ἐμπόδιο ὅ,τι τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ προχωρήσει, ἀλλὰ νὰ πάρει μόνον ἐκεῖνο ποὺ ἐμποδίζει τὸ κινούμενο ὅσο τὸ δυνατό λιγότερο.

Σωκράτης. — Μὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀντιγράψει κανεὶς τὸν τόννο ἢ τὸ δελφίνι τὸ ἴδιο, καὶ νὰ ληλατήσει κατ' εὐθεία τὴ πλάση;

Φαῖδρος. — Ἐτσι ἐπίστευα κ' ἐγὼ μὲ ἀφέλεια. Ὁ Τρίδων μ' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν πλάνη μου.

Σωκράτης. — Γιατί; Τὸ δελφίνι δὲν εἶναι σὰν εἶδος καράβι;

Φαῖδρος. — Ὅλα ἀλλάζουν μὲ τὸ μέγεθος. Τὸ σχῆμα δὲν ἀκολουθεῖ ἔτσι ἀπλὰ τὴν αὐξηση τοῦ ὄγκου καὶ οὔτε ἡ στερεότητα τῶν ὀλικῶν, οὔτε τὰ ὄργανα τῆς κατευθύνσεως θενὰ μποροῦσαν ν' ἀνθέξουν στὸ καινούργιο βάρος. Ὅταν μιὰ ἰδιότητα μεγαλώνει κατ' ἀριθμητικὸ λόγο, οἱ ἄλλες μεγαλώνουν ἀλλιῶς.

Σωκράτης. — Αὐτὸς ὁ Τρίδων ἔκανε τουλάχιστο τίποτα καλὸ;

Φαῖδρος. — Ἐκανε κάτι πλεοῦμένα, θαῦμα! Κάμποσα ἄλλα θὰ βρίσκονται, χωρὶς ἀμφιβολία, στὸν πάτο, καὶ θὰ περιμένουν, θωρακισμένα μὲ μύδια, νὰ ξεραθεῖ ἡ θάλασσα.

Ἀλλὰ εἶδα ν' ἀνοίγεται στὸ πέλαγος ἡ ἀγνότερη θυγατέρα του, ἡ ἔξοχη «Ἀδελφοσύνη», μὲ τὸ μακρουλό της σχῆμα ποὺ γλυστροῦσε, τὸ βράδυ ποὺ κίνησε γιὰ τὸ πρῶτο της ταξίδι. Τὸ βυσσινὸ της μάγουλο δεχόταν ὅλα τὰ φιλήματα ποὺ ἀναπηδοῦσαν στὸ δρόμο της τὰ καλοτεντωμένα τρίγωνα τῶν ἀνοιχτῶν σκληρῶν πανιῶν τῆς ἔκαναν τὸ πλευρὸ της ν' ἀκουμπάει στὸ κύμα.

Σωκράτης. — ὦ, ζωὴ! ζωὴ!.. Καὶ γιὰ μένα τὰ μαῦρα χαλαρά πανιά τοῦ καραβιοῦ, ποὺ φορτωμένο παπάδες, ἐγύριζε μὲ κόπο ἀπὸ τὴ Δῆλο, καὶ σερνότανε μὲ τὰ κουπιὰ του...

Μεταφρ. ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ



JOSÉ ZORILLA Y MORAL

ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ 5 ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ 2 ΕΙΚΟΝΕΣ (*)

*Ἐμμετρὴ μετάφραση ἀπὸ τὸ ἰσπανικὸ: ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ (Συνέχεια)

Ἰνὲς	Βριγίτα
Ἔ! τί φαρμακεμένο φίλτρο αὐτὸ τὸ γράμμα μου ἔχει φέρει!	Νὰ μὴ μιλάς γιὰ κείνον τώρα!
Ἐγὼ γαλήνια ἐζοῦσα μὲς' στὸ στενὸ αὐτὸ κελλί μου...	Ἰνὲς
Τώρα — φωτιὰν ἔχω στὰ στήθια καὶ ταραχὴ μὲς' στὴν ψυχὴ μου...	Βριγίτα
Ξυπνήσαν ξάφνου καὶ παλεύουν μέσα μου ὁ φόβος μὲ τὸν πόθο, καὶ μιὰ γλυκύτατη ἀγωνία νὰ μὲ λιγοθυμᾶν νοιώθω!	Γι' αὐτόν ποὺ σ' ἀγαπάει!
Μέσα μου κάτι τις πεθαίνει, μέσα μου κάτι τις γεννιέται — κ' εἶναι ἡ ψυχὴ μου σὰν καράβι ποὺ ἀπὸ τὰ κύματα χτυπιέται!...	Ἰνὲς
Ἔ! ἄς μοῦ βάλουνε τὸ ράσο μιὰν ὥρα ἀρχήτερα! Ξυπνᾶν μέσα μου σκέψεις ἀμαρτίας... Φοβάμαι!...	Βριγίτα
Βριγίτα	Ἰσως
Τί;	κίόλας νὰ εἶναι, Ἰνὲς, κοντά μας, κι' αὐτὰ ποὺ λέμε νὰ τ' ἀκούη...
Ἰνὲς	Ἰνὲς
Τὸν δὸν Ζουάν!	Μ' αὐτὰ, Βριγίτα, μὲ τρομάζεις!
Βριγίτα	Βριγίτα
Σώπα!	Μπορεῖ καὶ νὰ μᾶς βλέπη ἀκόμα!
Ἰνὲς	Ἰνὲς
Τί τρέχει;	Τί πράγματα στὸ νοῦ σου βάζεις! Πῶς θές νὰ μὴ ἀφοῦ οἱ πόρτες αὐτὴ τὴν ὥρα εἶναι κλεισμένες;
Βριγίτα	Βριγίτα
Ἐνῶ χτυπάει μιὰ καμπάνα:	Ἰνὲς
Ἰνὲς	Ἄκου! Ἄκου!
Ἰνὲς	Ἄκου! Ἄκου!
Τί; Τὴν καμπάνα ποὺ χτυπάει;	Ἰνὲς
	Βριγίτα!

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Βριγίτα
Σώπα! *Εξω στις πλάκες
δέν ακουσες νά περπατᾶν;
*Ινές
*Όχι.
Βριγίτα
*Ερχεται... Νάτος!
*Ινές
Ποιός;
Βριγίτα
ἐνώ ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ μπαίνει ὁ δόν Ζουάν:
Τὸ ρωτᾶς; *Ο δόν Ζουάν!

ΣΚΗΝΗ IV
*Ινές, Βριγίτα, Δόν Ζουάν.
*Ινές
*Όνειρο εἶναι ἢ ἀλήθεια;
Δόν Ζουάν
*Εγώ *μαι, *Ινές μου ἀγαπημένη!
*Ινές
οὐ νὰ βλέπῃ φάντασμα:
Εἶσαι ἢ σκιά του ἀπ' τὴν τρελλή μου
τὴ φαντασία γεννημένη!
(Μὲ φόβο:)
Βριγίτα, τρέξε! Κράτησέ με!
Λυθήκανε τὰ γόνατά μου!
Μοῦ κόβεται ἡ ἀναπνοή μου!
*(*Αποθῶντας τὸν δόν Ζουάν:)*
— Φάντασμα, φύγε ἀπὸ κοντά μου!
(Πέφτει στὸ κεφάλι λιπόθυμη.)
Βριγίτα
*Ελιγοθύμησε!
Δόν Ζουάν
*σηκώνοντας τὴν *Ινές στὰ χέρια του:*
Στὴν ὥρα
ἦρθε αὐτὴ ἡ λιποθυμία:
ἔτσι, ὅ,τι ζήτησα, θά γίνῃ
μὲ πιὸ μεγάλη συντομία!
Βριγίτα
μὲ κατάπληξη καὶ ἀνησυχία:
Μοῦ τὴνέ πέρνετε;
Δόν Ζουάν
εἰρωνικά:
Θαρροῦσες
πὼς σ' ἔχω, γριά μου, ἀγορασμένα
καὶ πάτησα ἕνα μοναστήρι
γιά νά τὴν ἀφίνα σέ σένα;
(Φοβισμένα:)
*Ακούω θόρυβο! *Ελα! Πάμε!
προτοῦ μᾶς πάρουνε χαμπάρι....

(Εἰρωνικά:)
Νά μιὰ παρθένα πού τὴν ἔχω
ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν ἴδιο πάρει!
Αἱ, γριά, τί λές; Δέν εἶναι ἀστεῖο;

Βριγίτα
καθ' ἑαυτήν:
*Ανθρωπος εἶναι γιά θηρίο;
(Βγαίνουν.)
ΣΚΗΝΗ V
*Ηγουμένη, μιὰ καλόγρια
*Ηγουμένη
*μπαίνει λίγες στιγμὲς μετὰ τὴν ἀναχώρηση
τῶν ἄλλων:*
Μπᾶ! Τι! Δέν εἶναι στὸ κελλί της!
(Φωνάζει:)
*Ινές!
Καλόγρια
ἐμφανιζομένη πρὶν πόρτα, καλεῖ βιαστικά:
*Αγία *Ηγουμένη!
Ηγουμένη
Τ' εἶναι, ἀδελφή μου; Μήπως εἶδες
αὐτὴν πού εἶναι νιοφερμένη
μαζύ μὲ τὴν ἀκόλουθό της;
Καλόγρια
*Όχι.
Ηγουμένη
Ποῦ νᾶχουν πάει μόνες;
(Μονολογεῖ:)
*Ἴσως νά βγήκανε ὡς τὸν κῆπο
γιατὶ δέν ξέρουν τοὺς κανόνες...
(Πρὸς τὴν καλόγρια:)
Μὲ θέλεις τίποτε, ἀδελφή μου;
Καλόγρια
Κάποιος στὴν πόρτα ἔχει χτυπήσει
καὶ μοῦ *πε πὼς εἶναι μεγάλη
ἀνάγκη νά σᾶς ὁμιλήσῃ.
Ηγουμένη
Πές του ἀδύνατο πὼς εἶναι
νά βγῶ στὴν πόρτα ἐγὼ τώρα.
Καλόγρια
Μοῦπε δικαίωμα πὼς ἔχει
νά μπαίνη ἐδῶ σέ ὅποιαν ὥρα
θέλει, γιατί στὸ Τάγμα ἀνήκει
τῆς Καλατράβας...
Ηγουμένη
Τ' ἔνομά του;
Καλόγρια
Μοῦπε: σενορ Γκονζάλο Οὐλόγια.

*Ηγουμένη
ὑποκύπτοντας:
*Αφοῦ εἶναι αὐτὸς — δικαίωμά του.
(Αλλάζοντας τόνο:)
Τρέξε, ἀδελφή μου, κι' ἀνοιξέ του.
(Μονολογώντας:)
Γιά νάρθῃ νύχτα ὁ δόν Γκονζάλο
ἐδῶ, θά τρέχῃ κάτι κ' εἶτε
καλὸ ἢ κακὸ — θᾶνε μεγάλο!
ΣΚΗΝΗ VI
Οἱ ἴδιοι, Δόν Γκονζάλο
Ηγουμένη
Σενορ Κομεντατόρ Οὐλόγια!
Δόν Γκονζάλο
*μὲ ὄφρος ἀνθρώπου βιαστικοῦ καὶ πού πρόκειται
νά τοῦ συμβῆ μεγάλο κακὸ:*
Συγνώμη, ἀγία *Ηγουμένη,
ἂν σ' ἀκατάλληλη ἔρχουμαι ὥρα,
μά, δυστυχῶς, δέν περιμένει
ὅ,τι ἐδῶ μὲ φέρνει τώρα.
Ηγουμένη
*Εξηγηθῆτε μου. Τί τρέχει;
Δόν Γκονζάλο
*Αρκεῖ νά μάθετε μονάχα
πὼς ἡ τιμὴ μου διατρέχει
μεγάλο κίνδυνο, *Ηγουμένη!
Ηγουμένη
*Εξηγηθῆτε μου. Τί τρέχει;
Δόν Γκονζάλο
*Αρκεῖ νά μάθετε μονάχα
πὼς ἡ τιμὴ μου διατρέχει
μεγάλο κίνδυνο, *Ηγουμένη!
Ηγουμένη
Δέν ἐννοῶ... Λέτε, ἡ τιμὴ σας...
Δόν Γκονζάλο
Λέω ὅτι ἡ κόρη μου δέν εἶναι
διόλου ἀσφαλῆς μέσ' στὴ μονή σας!
Ηγουμένη
Ποιός σᾶς τὸ εἶπε;
Δόν Γκονζάλο
*Εγὼ τὸ λέω!
*Ἦρθαν καὶ μὲ πληροφορήσαν
δικοί μου ἀνθρώποι πὼς στὸ δρόμο
μιάν ὥρα πρὶν, ἐσυναντήσαν
σὲ μιὰ γωνία τραβηγμένους
κ' εἶδανε νά κρυφομιλᾶν
τῆς δόνα *Ινές τὴν γκουβερνάντα
μὲ τὸν βαλέ τοῦ δόν Ζουάν...
Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐτοιμάζουν
τῆς κόρης μου τὴν ἀρπαγή!
Ηγουμένη
Αὐτὸς ὁ δόν Ζουάν ποιός εἶναι;
Δόν Γκονζάλο
*Ο μεγαλύτερος στὴ γῆ
κακοῦργος πού ποτές ἐφάνῃ!
Γιατὶ τοῦ ἀρνήθηκα σὲ γάμο
τῆς δόνα *Ινές, (καὶ εἶχα λόγους

πολύ σπουδαίους νά τὸ κάμω),
ὠρκίστηκε πὼς μ' ὅποιο τρόπο,
— μὲ δόλο γιά μὲ τὸ σπαθί του —
θάμπαινε μέσ' στὸ μοναστήρι
νά κάνῃ τὴν *Ινές δική του...
Φαίνεται πὼς τὴ γκουβερνάντα
τὴν ἔχει κιόλας ἀγοράσει
κι' ἔτσι πιά τώρα στὸ σκοπὸ του
δέν εἶναι δύσκολο νά φτάσῃ:
ἀρκεῖ τὸν τοῖχο νά πηδήσῃ,
μιὰ πόρτα νᾶναι ἀνοιγμένη,
νά μὴν τὸν πάρτετε χαμπάρι,
— καὶ ἡ τιμὴ μου εἶναι χαμένη!
*Α! ὄχι! ὄχι!... Νά γιὰτ' ἦρθα
στὸ μοναστήρι τέτοιαν ὥρα...
Θέλω τὴ γριά τὴν γκουβερνάντα
νά τὴνέ πάρω ἀπὸ δῶ τώρα
στὴ φυλακή γιά νά τὴ σύρω
ἢ δὲ *Ινές μου, *Ηγουμένη,
ἂν δέν ντυθῇ τὸ ράσο ἀμέσως
οὔτε μιὰ μέρα ἐδῶ δὲ μένει!

Ηγουμένη
Πατέρας εἶστε καὶ μπορείτε
νά κάνετε αὐτὸ πού θέτε,
Κομεντατόρ, μὰ σᾶς θυμίζω
ὡστόσο πὼς μ' αὐτὰ πού λέτε
προσβάλλετε ἕνα μοναστήρι
πού στὴ Σεβίλλια τὸ τιμᾶν,
καὶ πὼς τὸ κάνετε ἀδίκως...

Δόν Γκονζάλο
*Αν ξέρατε τὸν Δόν Ζουάν!

Ηγουμένη
Μπορεῖ νά εἶναι ἕνας κακοῦργος
δίχως τιμὴ, δίχως θρησκεία,
μὰ σᾶς τὸ ξαναλέω: εἶναι
πολύ μεγάλη ἀδικία
νάχετε γιά τὸ μοναστήρι
πού μέσ' στὴν Ἰσπανία λάμπει
ξέχωρα σ' ὄλα, τέτοια ἰδέα!
Μέσα ἐδῶ δέν μπορεῖ νάμπῃ
κανένας! Μόλις οἱ καλόγριες
πέσουν στὸ στρώμα τους τὸ βράδυ,
ἡ ἀδελφή αὐτὴ γυρίζει
ἀπάνου κάτου στὸ σκοτάδι
ὅλη τὴ νύχτα καὶ φυλάει
τὸ μοναστήρι. *Όσο μένει
ἡ δόνα *Ινές ἐδῶ, νά εἶστε
ἠσυχος. Εἶναι ἀσφαλισμένη!

Δόν Γκονζάλο
*Ας τὸ ἐλπίσουμε. *Ὁστόσο
τὴν προσοχὴ διπλασιᾶστε
ὅς πού τὸ ράσο νά φορέσῃ
μὴ συμβῆ τίποτα...

Ηγουμένη
*Ἠσυχᾶστε!
Δόν Γκονζάλο

Καὶ τώρα: ποῦνε ἡ γκουβερνάντα;
Τὴ θέλω νά μ' ἀκολουθήσῃ.

Ήγουμένη
 Ἄφοῦ τό θέλετε... θά στείλω
 τήν ἀδελφή νά τῆς μιλήσῃ.

(Στήν Καλόγρια :)

Πήγαινε κοίταξε, ἀδελφή μου,
 στόν κῆπο μήπως περπατοῦνε
 ἡ δόνα Ἰνές κ' ἡ γκουβερνάντα
 καί πές τους ὅτι τίς ζητοῦνε.

Καλόγρια

Πηγαίνω, ἀγία Ἁγουμένη.

(Βγαίνει γρήγορα :)

ΣΚΗΝΗ VII

Ήγουμένη, Δόν Γκονζάλο

Δόν Γκονζάλο

ἐπιτιμητικά :

Αὐτή ἔναι ἡ ἀσφάλειά τους;
 Νάσαι στόν κῆπο τετοίαν ὥρα
 ἀντί νά εἶναι στά κελλιὰ τους;

Ήγουμένη

Δέν εἶναι ὥρα ποῦχουν ἔβγει.
 Ἡ δόνα Ἰνές ἦταν μαζί μου.
 Τήν καληνύχτισα σάν ἦταν
 νά πάω γιά τήν προσευχή μου.
 Φαίνεται πῶς δέ θά νυστάζαν
 καί βγήκανε στόν κῆπο μόνες
 μή ξέροντας πῶς παραβαίνουν
 μ' αὐτό πού κάνουν τούς κανόνες.
 Μά δέ θά τό ἐπαναλάβουν!

Δόν Γκονζάλο

ἔξαλλος :

Αὐτό μοῦ ἔλειπε, Ἁγουμένη!
 Ἄ! ὄχι! ὄχι! Ἐδῶ μέσα,
 τό ἀποφάσισα, δέ μένει
 ἡ δόνα Ἰνές οὔτε μιάν ὥρα!

(Βλέπει τό πεταμένο γράμμα στό πάτωμα :)

Τί βλέπω; Ἐνα γράμμα; Ἄρχιζω
 νά ὑποπεύουμαι πιά τώρα
 πῶς ἦρθα ἀργά γιά νά τήν πάρω...

(Τό σηκώνει καί διαβάζει :)

«Ἰνές, Ἰνές μου λατρεμένη...»



(Στήν Ἁγουμένη, ἔξαλλος :)

Εἶναι τοῦ δόν Ζουάν! Τήν πήρε!
 Ἄμφιβολία δέ μοῦ μένει!

Ήγουμένη

Τί; τήν ἐπήραν;

(Φωνάζει :)

— Τρέξτε! Τρέξτε!

Δόν Γκονζάλο

Ἄργά, καλόγρια, ξυπνάς!
 Ἐνῶ ἐσὺ ἐπροσευχόσου,
 μπῆκε ἐδῶ μέσα ὁ Σατανᾶς!

ΣΚΗΝΗ VIII

Οἱ ἴδιοι, Καλόγρια

Καλόγρια

μπαίνοντας, ἀρήσχη :

Τ' ἦταν αὐτό πού μᾶς εὑρήκε!

Ήγουμένη

Τί εἶναι, ἀδελφή μου; Τί συμβαίνει;

Καλόγρια

Δέν εἶναι πουθενά! Εὑρήκα
 τήν αὐλοπόρταν ἀνοιγμένη
 κι' ἀκουσα νά πηδᾶν τόν τοῖχο...

Ήγουμένη

βλέποντας τόν Οὐλόγια νά ξιφουλκῇ:

Τί κάνετε, σενδρ Οὐλόγια;

(Μονολογώντας :)

Θεέ μου, τ' ἦταν αὐτό πάλι!

Δόν Γκονζάλο

Δέν ἔχω πιά καιρό γιά λόγια!
 Τρέχω ἀπό πίσω ἀπ' τήν τιμή μου!

(Φεύγει τρέχοντας.)

Ήγουμένη

κάνοντας τό σταυρό της :

Τ' ἦταν αὐτό πού μᾶς συνέβη!
 Τί σκάνδαλο γιά τή μονή μου!

ΑΥΛΑΙΑ

(Ἀκολουθεῖ)

Τό Δεμαθενθίριον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ποιητές τῆς Αἰγύπτου.

Στό Κάιρο, πού εἶναι σταυροδρόμι τριῶν ἡπει-
 ρων καί καρναβανσεράγι ὅλων τῶν φυλῶν, βρί-
 σκουν μερικοί ποιητές, — Σύροι, Ἕλληνες, Ἑ-
 βραῖοι, ἀκόμα καί Αἰγύπτιοι, — πού γράφουν
 στή γαλλική. Ἡ περίπτωσή τους ἔχει καί τό
 μελαγχολικό, ἀν σκεφθεῖ κανεῖς ὅτι γράφοντας
 ἀέ μιᾶ γλώσσα πού δέν εἶναι τοῦ τόπου τους
 καί ζώντας μακριά ἀπό τή Γαλλία, δέν ἔχουν
 καμμιά σχεδόν ἐλπίδα ἄχι μόνο νά γνωρίσουν
 κάποια δόξα ἀλλά καί ν' ἀποκτήσουν κάποιο
 κοινό. Γαλλόγλωσσοι ποιητές στή γῆ τῆς Αἰγύ-
 πτου, βρίσκονται, περίπου, στήν περίπτωσι
 ἐκείνη τοῦ λόρδου Βύρωνος (ὅταν ἦταν νεαρός)
 πού ἐθεωρεῖτο «λόρδος μεταξύ τῶν ποιητῶν
 καί ποιητής μεταξύ τῶν λόρδων»: οὔτε ἡ Γαλ-
 λία οὔτε ἡ Αἴγυπτος τοὺς ἀναγνωρίζει ὡς δι-
 κούς της.

Ὅσο ὅμως μελαγχολικό κι' ἂν εἶναι τό πράμα,
 ἔχει καί εὐγένεια. Τοὺς ποιητές αὐτούς, τοὺς
 ἐπίσης πνευματικῆς πα-
 τριδας, ἐγώ θά τοὺς
 ὀνόμαζα «ἀγνοῦς ποι-
 ητές» ὑπό τήν ἐνοια
 αὐτή: ὅτι τραγουδᾶν
 γιά μόνη τή χαρά τοῦ
 τραγουδιοῦ κι' ὄχι γιά
 τή χαρά ν' ἀκουστοῦν
 ἀπό ἄλλους. Μὲ κά-
 νουν νά συλλογιέμαι
 τὰ σπάνια, καί συγχι-
 νητικά, λουλούδια πού
 εἶδα ν' ἀνθίζουν καί νά
 ἀκορπᾶν τὸ μάταιο ἄ-
 ρωμα τους μέσα στή
 στιγμὴ Σιναϊτικῆ ἔρη-
 μο...

Γνώρισα μερικούς
 κατὰ τήν τελευταία
 μου διαμονή στό Κάι-
 ρο, καί εἰδικότερα
 τρεῖς: τόν Ἀχμέτ Ρα-
 σίμη, πού τὰ ποιήμα-
 τὰ του δέ χρωστᾶν στή
 Γαλλία παρὰ μόνο τῆ
 γλώσσά τους καί πού
 γι' αὐτὸ εἶναι σά με-
 ταιφράσεις ἀραβικῶν
 τραγουδιῶν, τόν Μο-
 σκατέλι, πού (καί ὡς

ἄνθρωπος καί ὡς ποιητής θά εἶχε τό κατάλ-
 ληλο πλαίσιό του στὰ καφενεῖα καί τὰ περι-
 δικὰ τοῦ παρισινοῦ Μονταρνᾶς, καί τήν κ. Βωσέ
 Ζαναίρι.

Κόρη ἐνός πασι Σύρου τῆν κατωγοῖη, ἀδελφή
 τοῦ Γάστινος Ζαναίρι πού ἔχει ἔρθει δύο φο-
 ρές σ' ἐμᾶς γιά νά κάνει ἐνδιαφέρουσες ιστορι-
 κές διαλέξεις, παντρεμένη μ' ἓνα Ἐλβετὸ λειπτό,
 συμπαθητικὸ καί διανοούμενο, ἡ κ. Βωσέ Ζανα-
 νίρι, πού ἀνήκει στήν καλύτερη κοινωνία τοῦ
 Κάιρου κι' ἔχει ἀνοικτὸ τὸ σπίτι της στοὺς πε-
 ραστικούς εὐρωπαϊοὺς συγγραφεῖς, ποιητές καί
 καλλιτέχνες, εἶνε μιᾶ γυναίκα γεμάτη ζοή, δρα-
 στηριότητα καί εὐφυΐα. Ὅτι τὴ χαρακτηρίζει
 εἶναι ἡ θερμότης. Ἡ ζοή της, ἡ δραστηριότητά
 της, ἡ εὐφυΐα της, ἀκόμα κι' ἡ φιλοξενία της
 ἔχουν μιᾶ θερμότητα γεμάτη δυνατὴ καί παλ-
 μώδη ἀκτινοβολία, μιᾶ θερμότητα πού θά τήν
 ὀνόμαζα «δυναμική».

Ἡ ἴδια θερμότητα εἶναι διάχυτη καί στὰ
 ποιήματά της. Δέν ξέρω παρὰ μόνο τὸν τελεν-
 ταῖο τόμο τῶν ποιημάτων της πού τιλοφορεῖται
 «Λισθηματικὴ Ὀαση». Λισθηματικὴ Ὀαση;
 Πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὸ νά εἶναι ὁ τίτλος εἶναι ἀπα-
 τηλός. Ἡ «Ὀαση» αὐ-
 τὴ δέν ἔχει τίποτε τὸ
 εἰδυλιακὸ, τὸ πράσι-
 νο, τὸ δρασερὸ καί τὸ
 ξεκουραστικὸ. Τὸ φῶς
 της εἶναι ἐντονο κι' ὁ
 ἀέρας της κausτικός
 ὅπως τῶν φλογισμέ-
 νων, τὸ καλοκαίρι, ἐ-
 ρήμων. Στὴ μουσικῆ
 τῶν στίχων της δέν ὑ-
 πάσχουν οὔτε λαγγέ-
 ματα βιολιῶν, οὔτε ψί-
 θυροι νερῶν, οὔτε
 θροῖσματα ἰθιναπω-
 ρινῶν φύλλων. Οἱ ἀ-
 λεξανταῖοι της ἔχουν
 τήν ἡχηρότητα καί
 τήν ὀξύτητα ἀναταλί-
 τικῶν ὀργάνων. Ἄν
 στὰ ποιήματά της ὑ-
 πάρχει ἡ γυναίκα
 ψυχὴ, ἡ ψυχὴ αὐτὴ δέν
 ἔχει οὔτε τίς ἀδυνα-
 μίες οὔτε τίς τρυφε-
 ρές ἐγκαταλείψεις τῆς
 γυναίκας. Δέν εἶναι,
 ἐπίσης, μιᾶ ψυχὴ ὀδα-
 λίσκης: νογελῆς, μοι-
 ρολατρικῆ ἢ ἀδιάφο-



Ἡ κ. Βωσέ-Ζαναίρι

μονή» ζημιώνονται από μερικές εύκολες ομοιοκαταληξίες (δελτι-χέλλη) ή μερικές άλλες που μόλις και μετά βίας σκαρώνονται (ρυθμοί-ζωή)· επίσης, είναι γεμάτα από κοινοτοπίες, από λέξεις κ' εκφράσεις που δεν δείχνουν ότι έψαξατε αρκετά για να βρήτε ότι σας χρειάζεται. Ἄς ελπίσουμε ότι τ' άλλα θα μᾶς ικανοποιήσουν περισσότερο. — κ. Μ. Μαρ. Ὁ «Καταχραστής» ἀπλό ἀφήγημα, που δὲν προκαλεῖ ὅτε τὸ ἐνδιαφέρον ὅτι τὸν οἴκτο μας. Ὁ «τι ἀφηγεῖσθε» μπουρσοῦσε νὰ γίνῃ κ' ἐντελῶς διαφορετικὰ. Τίποτα δὲν μᾶς πείθει ὅτι ὁ νέος ὑπάλληλος δὲν ἦτο δυνατόν παρά νὰ κλέψῃ καὶ νὰ καταλήξῃ στὴ φυλακὴ. Στὸ τέλος, μόνο ἡ πατρικὴ ἀγάπη συγκινεῖ κάπως, ἀλλὰ κ' ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἕνας τόνος ἐνοχλητικὰ διδακτικὸς. Ἐπειτα, πουθενὰ δὲν εἶναι αἰσθητὴ ἡ προσπάθεια νὰ πρωτοτυπήσῃτε καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιήσῃτε γνωστούς ἐκφραστικὸς τρόπους. Καὶ ἔλ' αὐτὰ σὲ μῖα ἐποχὴ που γίνονται τόσο ἀγῶνες διὰ τὴν ἀναγνώσιν τοῦ πεζοῦ μας λόγου! — δ. Ἐρα. Σαρ. Βόλον. Τίποτα τὸ ἐξαιρετικὸ. Στίχοι μὲ ἀρκετὰ μετρικὰ λάθη καὶ μὲ ὀλίγην παιητικὴν διάθεσιν. Μόνο στὸ «Τραγουδάκι» ὑπάρχει κατιτί, ἀλλὰ κ' αὐτὸ τελειώνει μὲ μῖα κοινοτομία που μᾶς κάνει νὰ ξεχάσουμε τὴν ἀκλόνητα καὶ τὴν μουσικότητα τῶν προηγούμενων στίχων. — κ. Γ. Θ. Χαρβ. Ἐνταῦθα, εἶδατε ὅτι καὶ ὁ «ἐορτασμὸς» τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτῆς καὶ ὁ «θουρβῶδης ἐνθουσιασμός» ἐσοχολιάσθησαν κατὰ τρόπον, ὁ ὅποιος θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἰκανοποιήσῃ καὶ σὰς καὶ ἄσους δὲν κάνουν σύγχυσι τὴν τέχνην καὶ ἰδεολογικὸν κηρύγματος. Ὅσο γιὰ τὰ παράπονα, τί νὰ σὰς ποῦμε; Νὰ δεχθοῦμε ὅτι εἶναι δίκαια; Ἀλλὰ μὴν ξεχνάτε ὅτι μᾶς ἔχουν κλέψει τὰ χειρόγραφα τῶν φίλων μας καὶ ὅτι ὅλοι θέλουν «λεπτομερῆ» καὶ «διαφωτιστικὴν» ἀπάντησιν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ φάξωμε καὶ γιὰ τὰ δικά

σας. — κ. Ἄλ. Παπαγ. Τὰ «Παλιὰ βιολιά» πολὺ καλὸν τερά ἀπὸ τ' ἄλλα που δὲν ἔχουν νὰ παρουσιάσουν παρά μερικοὺς ὀμαλοὺς στίχους. Τὰ κρατοῦμε. — δ. Ἄντ. Παρ. Ἐνταῦθα. Ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Μ. Γ. Π. Ἡ «θρηνώδης» στὰ «Δυὸ μάτια» εἶναι λιγώτερη, ἀλλ' ἡ ποιησις δὲν εἶναι ἀρκετὴ. Ξαναδιαβάσατε τὸ τραγουδι σας; θὰ ὀῦτε ὅτι δὲν τὰ «νοσταλγεῖτε», ἀλλ' ὅτι θέλετε ἀπλῶς νὰ γράψετε μερικὰ τετραστιχα... — κ. Σπ. Γιαν. Ἀργαστόλιον. Καθαρὴ ἐκζητήσις καὶ στὰ δύο. Ἐκεῖνα, μάλιστα, τὰ «ἀνοστα αἰσθήματα» καὶ ἡ «σαχλὴ κηδεῖα» δίνουν ἐντελῶς ἀντίθετο ἀποτέλεσμα ἀπ' ὅτι ἐπιδιώκατε... Γιὰ τ' ἄλλα, στὸ ἐρχόμενο. — κ. Τ. Βέτ. Συμπαθητικὰ πρωτόλεια. Ἐργασθῆτε καὶ προπάντων προσπαθήσατε νὰ διατηρήσατε τὴν ὁροσιὰ που ἔχουν οἱ πρώτοι αὐτοὶ στίχοι σας. — κ. Π. Κατ. Λάρισσαν. Δὲν ὑπάρχει διαφωνία. Ἄλλωστε ἡ πρόπουσα ἀπάντησις δίδεται εἰς ἄλλην σελίδα. — κ. Ἰωάν. Δέρλ. Βόλον. Ἀσφαλῶς ἡ «Νέα Ἐστία» θὰ μετασχητοῦ ἑορτασμοῦ αὐτοῦ. Εἶδομαι ἤδη τοὺς συνεργάτας τῆς καὶ ἐλπίζει νὰ ἀφιέρωσῃ ἕνα ὀλοκληρὸ τεῦχος εἰς τὸν μέγαν ποιητὴν. Ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τοῦ Κ. Χατζοπούλου δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ κἀμῃ τὸ καθῆκον τῆς. — κ. Ἄπ. Βαμβ. Θεσ/κίην. Κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον. Θὰ ἔχετε ἀμέσως τιμοκατάλογον καὶ κάθε σχετικὴν πληροφορίαν. — κ. Π. Χριστ. Ἰωάννινα. Δὲν παρελήφθη. Τὸ περιμένομε. — κ. Γ. Χατζ. Πάτρας. Ἡ κίνησις αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν περιορισθῇ μόνον εἰς τοὺς μουσικοὺς κύκλους. Ἡ κόλις σας ἔχει μορφωμένους που ἐνδιαφέρονται διὰ κάθε πνευματικὴν ἐκδήλωσιν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σχηματισθῇ μῖα μεγάλη ἐπιτροπὴ, που ν' ἀναλάβῃ τὴν ὅλην ὀργάνωσιν; Πάντως, θὰ παρακολουθήσωμε τὸ ζήτημα. — δ. Τ. Παπαχρ. Πάτρας. Ἐλήφθη, θὰ δημοσιευθῇ.

Ἡ «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ:

ΘΑΝΑΣΗ ΠΕΤΣΑΛΗ Ο ΑΠΟΓΟΝΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΣΤΑΛΙΑΣ

Δραχ. 50

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Ο ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΡΝΗ

Μυθιστόρημα δραχ. 50

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Μυθιστόρημα δραχ. 50

ΤΙΜΟΥ ΜΑΛΑΝΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Σελ. 182. — Τιμή Δρχ. 30.—

Πουλιέται παντοῦ.

ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ
ΓΙΑ ΟΠΟΙΟΝ ΘΕΛΕΙ
ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΗ ΒΑΘΥΤΕΡΑ
ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΑΞΙΩΣΕΙΣ:

Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗ

“ΤΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ,”

... Μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ Καραγάτσης παίρνει μῖα σημαντικὴ θέση ἀνάμεσα στοὺς νεοελληνες συγγραφείς».

Ἑλλη Δασκαλάκη

... Ὁ Καραγάτσης ξέρει νὰ ζωντανεύει τύπους καὶ ξέρει νὰ προκαλεῖ καὶ νὰ συγκρατεῖ ἀδιάπτωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη».

Ἄλκης Θρούλος

... Ἐνας δυνατὸς χυμὸς ζωῆς που γεμίζει τίς σελίδες του καὶ δίνει χτυπητὰ χρώματα στὰ πρόσωπα καὶ ἔκταση στὰ γεγονότα».

Γ. Θεοτοκάς

... Συγχετικὴ καὶ ἀφηγηματικὴ ἰκανότητα, σπάνια μάλιστα ὅταν συλλογιστοῦμε ὅτι ὁ συγγραφέας εἶναι ἀπ' τοὺς νεαρώτερους που ἔχουμε».

Γαλ. Καζαντζάκη

... Ἡ διαγραφόμενη ἐθνικὴ ἀναγέννησις, τῆς ὁποίας σκόρπια μνημόματα ἔχουμε σ' ὅλες μας τίς ἐκδηλώσεις, ἔχει ἐξασφαλίσει στὸν τομέα τῆς Τέχνης, στὸ πρόσωπο τοῦ κ. Καραγάτσης, μῖα συγγραφικὴ ἀξία, ὁπερτέρω τῶν ἐφημέριων συμβατικῶν συγκατανεύσεων».

Ἰ. Μελάς

... Τὸ βιβλίον αὐτὸ πρὸ παντός ἔχει «ψυχὴ» καὶ νομίζω ὅτι εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα ὅσα τοῦ βρίσκουμε».

Λιλίκα Νάκου

Ἐνα γράμμα

Φίλε κύριε Γκοβόστη,
Σὰς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ νέου συγγραφέα, που μοῦ κάνατε, μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ «Συνταγματάρχῃ Λιάπκιν». Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη ἡ προσφορά σας μοῦ εἶναι πολὺτιμη.

Δικός σας

Παῦλος Νιρβάνας

... Ἀληθινὴ ἀποκάλυψις». Γρ. Ξενοπούλος

... Τὸ βιβλίον τοῦ Καραγάτσης εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ λαμπρότερα νεοελληνικὰ ἔργα που διάβασα τὴν τελευταία δεκαετία».

... Ἄν εἶναι νέος ὁ Καραγάτσης, ὁ ποιητὴς του, — δὲν τονὲ λέγω ἀπλὸ διηγηματογράφον — δὲν πρέπει νὰ σταματήσῃ. Γιατὶ βέβαια βαδίζει πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς Τέχνης». Ν. Φοριώτης

... 172 καλογραμμένες σελίδες».

Νέσι Πρωτοπόροι

... Ὁ «Συνταγματάρχῃ Λιάπκιν» εἶναι ἕνα βιβλίον ἀπὸ τὰ πιὸ καλά ἑλληνικὰ που διάβασα».

Γιάνν. Ρίτσος

... Ἐργον ζωντανῆς φαντασίας, μῖα γνήσια φιλολογικὴ σύνθεσις». Μιχ. Ροδάς

... Ὁ κ. Καραγάτσης εἶναι μεταξὺ τῶν νέων ἕνας κατ' ἐξοχὴν πεζογράφος τῆς πλασματικῆς πραγματικότητος τῶν προσώπων καὶ τῶν καταστάσεων, ὁ καλύτερος ἴσως «μυθιστοριογράφος».

Πέτρος Σπανδωνίδης

... Ὁ Καραγάτσης ξέρει νὰ συνθέσῃ μῖα ὑπόθεσιν καὶ νὰ ζωντανέψῃ τοὺς τύπους που τονὲ συγκίνησαν καὶ που θέλει νὰ τοὺς μεταπλάσῃ μὲ τὴν τέχνην του... ξέρει ν' ἀφηγηθῆ, ξέρει νὰ φτιάσῃ ἕνα μυθιστόρημα». Γ. Τσουκαλάς

... Ἐργὸ που ἀντέχει στὶς ἀξιώσεις τοῦ πιὸ ἀπαιτητικοῦ ἀναγνώστη». Πέτρος Χάρης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 79-ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΨΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΩΝ

ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΚΛΑΣΣΙΚΩΝ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ

ΣΤΑΔΙΟΥ 46Α ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ
ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ:

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΟΙ ΝΥΧΤΕΣ ΤΟΥ ΦΗΜΙΟΥ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΚΟΜΨΟΣ ΚΑΛΟΤΥΠΩΜΕΝΟΣ ΤΟΜΟΣ

Ἄδετος Δρ. 40

Δεμένος Δρ. 60